

BOLETIN DE DIVULGACION DEL BEATO FRAY JUNIPERO SERRA
"EL APOSTOL DE SIERRA GORDA Y LAS CALIFORNIAS"
Publica: Fraternidad de Franciscanos, O. F. M. Petra (Mallorca) ESPAÑA, Tel. 56, 12. 67.

Julio-Agosto de 1993. Nº. 196

"Es aquí, en San
Damián, Transformado
por el Crucifijo, Francisco
dejó entrar en su vida, la
Pascua de Dios...
Nosotras (Clara y las
Hermanas) también,
iluminadas por el Espíritu
de Dios, prometemos
obediencia al hermano
Francisco y comenzamos
una vida fraterna de
trabajo y oración.
Francisco nos ofrece vivir
el Evangelio que brilla en
el rostro de Cristo".

Apóstol y Civilizador

PUBLICA:

Fraternidad de Franciscanos,
O.F.M.
PETRA (Mallorca), ESPAÑA.
Tel. 971 - 561267.

DIRECTOR:

P. Juan José Sáez.

SUBDIRECTOR:

P. Samuel Caverio

COLABORADORES:

Msgr. Francis J. Weber
P. Enrique Oltra
P. Lluís Oviedo
Miguel Llinás
Jaime Ribot
Concepció Bauçà
Aina Riera
Llorenç Riera

FOTOGRAFIA:

Fr. Antonio Soriano
Reportajes J. Font

ILUSTRACIONES:

Sebastià Ripoll

TRADUCE DEL INGLES:

Núria Llansó
P. Enrique Oltra

IMPRIME:

Talleres Gráficos de
"Apóstol y Civilizador"
Depósito Legal: P.M. 178-1974

SUMARIO

- 3 - Editorial.
- 4 - HOMENAJE AL BEATO FRAY JUNÍPERO SERRA:
- 4 - * Junto a los restos del antiguo Claustro del Convento franciscano de Jesús, extramuros de la Ciudad de Mallorca.
- 5 - * En Petra, pueblo natal de Fray Junípero Serra.
- 6 - * En la plazoleta del Convento de los PP. franciscanos de Petra. P. Juan José Sáez, ofm.
- 7 - * Bonany, último escenario de la vida del Beato Fr. Junípero Serra. ... como lugar de encuentro de las Religiosas de Clausura. Sor Rosario Botella, op.
- 9 - Patrimoni Històric i Artístic de Petra: Història i Estil Gòtic de l'Església Parroquial. M. Llinás.
- 13 - Crida per a la Festa de lloança a Santa Praxedis, Patrona de Petra, a l'any 1.992. Jaume Ribot.
- 20 - Pregó de les Festes de Santa Praxedis de 1.993. Antoni Soler Font.
- 26 - Descanse en Paz Paula Torres. M. Llinàs.
- 26 - "Y... de nuevo en Bonnany". Paula Torres
- 27 - Moviment Demogràfic. Concepció Bauçà.
- 29 - Tu, ven i sígueme. El 11 de agosto comienza la Celebración del VIII Centenario del nacimiento de Sta. Clara de Asís. Sor M^{ra}. Victòria Triviño, osc.
- 30 - Id al mundo entero... De nuestros misioneros: Orellana, Perú. José R. Palací, ofm.

Con espíritu gozoso, los franciscanos queremos deciros a todos, hombres y mujeres, que compartáis con nosotros la alegría de celebrar el VIII Centenario del nacimiento de la Madre Santa Clara (1.193-1.993) y que nos acompañéis en la acción de gracias al Señor por los favores dispensados a nuestra sociedad, a lo largo de la historia, por esta mujer, Clara de Asís.

Al tomar esta iniciativa, no pretendo en modo alguno desempolvar la pátina que deja el paso inexorable del tiempo en las personas y sus obras, porque Clara siempre es actualidad, su originalidad hay que buscarla en el mismo Evangelio. No intento recuperar para el presente (menos floreciente en vocaciones) lo que tuvo su gran momento, el auge y la fuerza de atracción, porque en África y en otras Iglesias jóvenes, está despertando verdadero interés entre las jóvenes. No aspiro a hacer ni siquiera a groso modo, pues sería vana pretensión por mi parte, un balance o recuento de lo que han sido los ochocientos años de su dilatada historia. Pero sí quiero dejar constancia, que la vida contemplativa que se vive en los monasterios de santa Clara, es verdadera escuela de perfección, donde se cultivan a diario las virtudes humanas y cristianas, donde la santidad y el trabajo forman parte de un mismo carisma franciscano, del seguimiento a Jesucristo en pobreza, en humildad y en fraternidad.

El camino recorrido desde aquel día feliz y deseado hasta con avidez, en el que el Privilegio papal apoyó la decisión y coraje de Santa Clara de vivir en la más estricta pobreza, ha sido largo. Las transformaciones y cambios sociales de la vida moderna, también afectan a los monasterios. Normas, Estatutos y Constituciones se han sucedido a lo largo del tiempo, buscando siempre la adaptación del espíritu de la fundadora a los tiempos y a las nuevas exigencias, pero eso sí, hecho con el mayor respeto, veneración y sin ánimo de vulnerar la Regla de Vida de Santa Clara, estilo de vida que sus hijas han hecho posible.

Como franciscano, me propongo estar muy cerca de mis Hermanas las Clarisas, en esta hora expectante y propicia para la renovación, con ánimo de alentarlas y apoyarlas en su compromiso de seguir a Cristo, el Esposo de sus almas. Quiero aprovechar este evento, al que todos están invitados a concurrir y a participar, para hacer de él, un tiempo de gracia y de vuelta a los orígenes, momento oportuno para reciclar nuestras vidas desinfladas por tantas tareas y preocupaciones, que distraen nuestra atención de lo único importante.

Junto a vosotras, Hermanas Clarisas, queremos aprender a saborear de nuevo la grandeza, el valor y la dimensión transcendente que tiene la vida contemplativa, precisamente hoy, cuando nos fallan estas referencias. Pues toda vuestra vida nos habla muy elocuentemente, desde el silencio de los muros claustrales, del amor de Dios Padre, de la donación en cuerpo y alma de Jesucristo y de la asistencia y consuelo del Espíritu Santo. Queremos ser testigos de esa paz y serenidad de espíritu que rezuman vuestras vidas, y que afloran de manera natural y espontánea en vuestras obligaciones diarias, en esa forma pausada y reflexiva de recitar y cantar la salmodia del Oficio divino, en vuestro vivir la celebración de la Eucaristía y en esos largos ratos de permanencia silenciosa delante del Santísimo expuesto, orando y pidiendo a Dios por los hombres, por los que más sufren, por los más desheredados, por quienes sin fe viven sin esperanza.

Desde este vuestro planteamiento de la vida, nos ayudáis a reflexionar... A menudo, por razones de eficacia, quiero pensar, nos complicamos la vida pretendiendo estar en muchos sitios y hacer muchas cosas a la vez. Y de ello, somos víctimas, no pocas veces. Las prisas y el stress de una vida azarosa, pueden ser con frecuencia las razones que expliquen la sensación de disgusto, de insatisfacción y de vacío que sufrimos por la superficialidad con que hacemos las cosas.

Queremos aprender de vosotras, además, de cómo el resto del tiempo de la jornada consagrada a Dios, lo dedicáis al trabajo que cuida de vuestra subsistencia y, a la vez, hacéis de él alabanza y hermosa plegaria al Creador.

Todos los franciscanos unidos y junto a nuestras Hermanas las Clarisas, formamos una gran familia que tiene en San Francisco y en su hija predilecta, la Madre Santa Clara, los padres y animadores de un modelo de vida que sigue llamando a Dios.

Los franciscanos somos conscientes de que si el celebrar el VIII Centenario del nacimiento de santa Clara, es un privilegio muy importante, no lo es menos la responsabilidad que conlleva. La sociedad nos desafía. Nos cita y lanza el reto, de que sólo desde nuestras convicciones sinceras y comprometidas en vivir nuestro propio carisma franciscano, podremos despertar en ella inquietudes, y sólo entonces, el ofrecimiento de nuestro mensaje tendrá la suficiente garra y poder de convicción en esta sociedad un tanto aburrida, cansada y desilusionada por tanto consumismo y a la postre, vacía de aquellos valores que puedan motivar la realización de un ideal en la vida.

Homenaje al Beato Fray Junípero Serra

Junto a los restos del antiguo Claustro del Convento franciscano de Jesús, extramuros de la ciudad de Palma

Dentro de este año, el 24 de noviembre, se cumplirán los 280 años del nacimiento de nuestro Beato Fray Junípero Serra. Con

programación en torno a la I SEMANA CULTURAL JUNIPERIANA del 2 al 8 de Maig de 1.993, patrocinada por el Consell Insular de Mallorca. Pero en honor a la verdad hay que destacar y darle toda la importancia que el hecho tiene, pues en la mente de los organizadores privaba la intención de introducir en la vida del Hospital, entre enfermos y personal sanitario, la devoción al Beato Fray Junípero Serra, mediante un mejor conocimiento de la persona, vida y obra, del Apóstol y Civilizador de las Californias, por este contingente humano, hasta el extremo de convertirla más familiar y querida.

En los jardines del centro, el señor director, el doctor César Azpeleta, recibió y fue dando la bienvenida, a las distintas autoridades, señor Presidente del Consell Insular de Mallorca, Joan Verger, al conseller del CIM, Joaquín Ribas de Reyna, a la concejal de Educación del Ayuntamiento de Palma, Celia Jiménez, al alcalde de Petra, Martí San-

tandreu y tres concejales de su grupo, y a otros muchos invitados.

En la Capilla del Hospital Psiquiátrico tuvo lugar la Misa solemne que presidió el M.R.P. Sebastián Taberner Adrover, Ministro Provincial de los franciscanos de la T.O.R., concelebrada por el Capellán del Centro, Dn. Miguel Puigrós, por el párroco de Petra, Dn. Bertomeu Ramis y la Comunidad del convento franciscano del antedicho pueblo, los hermanos Fr. Juan José Sáez, Fr. Samuel Caveró y Fr. Antonio Soriano. Los cantos corrieron a cargo de la Coral Sor Francina Aina, de Sencelles. El P. Provincial en el momento de las ofrendas bendijo un cuadro del Beato, que para su culto quedó entronizado en la Capilla. En la homilía destacó la importancia que tuvo este período de formación llamado Noviciado y que transcurrió aquí, en la personalidad futura del fraile franciscano fray Junípero Serra; subrayó de cómo las lecturas de la espiritua-

este motivo el personal que trabaja en el Hospital Psiquiátrico de Palma de Mallorca, tuvo la feliz y genial idea de recordar tanto ésta efemérides como la de destacar y poner en conocimiento de muchos, que aquí y en este mismo lugar, que hoy ocupa el Hospital, sus dependencias y los jardines, estuvo el antiguo Convento de Nuestra Señora de los Angeles de Jesús de los PP. Franciscanos, y que aquí durante el año del Noviciado se formó nuestro Beato.

Por estas razones, quedaba ampliamente justificada toda la

lidad franciscana espigadas de entre las vidas y escritos de los santos de la Orden, la Vida y escritos y las "floreccillas" del Seráfico P. San Francisco influyeron en el joven Miguel José, hasta el extremo de tomar la decisión de cambiar su nombre por el de Junípero, porque así se llamaba uno de los Compañeros más simple, bondadoso y original de S. Francisco.

Concluida la Misa, autoridades, invitados, personal sanitario, y Comunidad de religiosas de San Vicente de Paúl y enfermos, se dirigieron a los jardines para descubrir una lápida conmemorativa junto a los restos (verdaderas reliquias) del antiguo Claustro del convento franciscano. Los compases musicales interpretados por la Banda dio carácter festivo al Acto.

El señor Font Obrador, hizo uso de la palabra para recalcar el sentido de gratitud y vivo recuerdo que Mallorca tiene del Beato Fray Junípero y, que ésta lápida que ahora descubriremos quiere perpetuar la memoria y su paso

por este lugar. Finalmente, el señor Presidente del Consell Insular de Mallorca, D. Joan Verger, tras descubrir la lápida entre los aplausos calurosos de los presentes, cerró el acto con unas palabras de agradecimiento para quienes han sido los promotores y organizadores de este Acto Homenaje al Beato P. Serra

en los 280 años de su nacimiento, y su paso y tiempo transcurrido en este lugar.

Una exposición de trabajos manuales realizados por los enfermos en los talleres de laborterapia y un vino de honor concluyeron ésta jornada sencilla, familiar, emotiva y Juniperiana.

En Petra, pueblo natal de Fray Junípero Serra

El jueves, día 6 de mayo, los enfermos del Hospital Psiquiátrico de Palma de Mallorca, acompañados por el personal sanitario y religiosas de San Vicente de Paúl, lo dedicaron a conocer el pueblo y aquellos lugares íntimamente unidos a la niñez y primera juventud del Beato P. Serra. Llegados a Petra visitaron la Parroquia de San Pedro y el tesoro que allí se guarda: Pila Bautismal del Beato P. Serra, lugar en donde nació a la fe el niño Miguel José Serra. El señor Rector, D. Bertomeu Ramis, celebró la Eucaristía y pronunció unas palabras sobre la vida del niño y después gran misionero.

Concluida la misa y visita a la Parroquia, marcharon a la Plaza que el pueblo tiene dedicada al mayor de sus hijos, el P. Serra,

como familiarmente se le llama y contemplaron su Monumento. En el Ayuntamiento visitaron al señor Alcalde de Petra, Martí Santandreu.

Desde aquí, recorriendo las calles del pueblo, se trasladaron hasta la Casa natal y Museo del P. Serra. Finalmente pasaron al Convento franciscano de San Bernardino, y en la Iglesia, ante la imagen del Beato depositaron la ofrenda floral (destaco como detalle curioso que fueron 280 capullos de rosas rojas, recordando los 280 años de su nacimiento). Visitaron el museo del Convento y en su despedida tuvieron el fino detalle de obsequiarnos con un hermoso jarrón salido de sus talleres de laborterapia, lo que encarece todavía más el detalle.

Con la visita al Santuario de Ntra. Señora de Bonany, concluía la excursión. Bonany fue lugar muy querido y recordado por el beato P. Serra en las misiones, según sus propios testimonios. Bonany, guarda gratos recuerdos de su última visita, aquí se le entregó la obediencia para partir a las misiones de las que ya nunca volvería; aquí, la gran Cruz de piedra que el pueblo levantó, perpetúa el recuerdo de su despedida de la Virgen, del pueblo y de sus gentes. Tras la comida los enfermos dieron por terminada su gira juniperiana, que contentos por un día de asueto y por la buena acogida recibida, regresaron a la Ciudad.

En la plazoleta del Convento de los PP. Franciscanos de Petra

Domingo, día 23 de mayo. Como cada año los franciscanos seglares de Baleares nos reunimos para compartir una jornada de fraternidad. "En esta ocasión nos vamos a reunir en la población de Petra, en homenaje al P. Serra y a los Franciscanos Menores que residen en el convento de San Bernardino de dicha localidad", como reza el comunicado que en fecha 23 de abril de 1.993 se mandó a todas las fraternidades de la Orden Seglar Franciscana de Baleares.

Las fraternidades asistentes fueron, Palma de Mallorca, Artá, Manacor, S'horta, Llucmajor, Muro, Inca, Biníamar y Lloseta, unos 200 hermanos. A partir de las 10 de la mañana fueron llegando las diversas fraternidades, y el encuentro era motivo de alegría que no podían disimular y que se reflejaba en sus rostros. Reunidos todos en la Iglesia, la Hermana Ministra Provincial, Dña. Josefa Blanes Aymar, dirigió unas palabras de salutación y bienvenida a los presentes. El P. Juan José Sáez, superior del convento de Petra dio la Conferencia doctrinal, que versó en torno al VIII Centenario del nacimiento de Santa Clara. Siguiéron los informes de las actividades y el balance económico del año.

Concluidos estos primeros actos, según programa, se pasó a visitar el museo del Convento dedicado al P. Serra, así como también la casa y el museo que el P. Serra tiene en el pueblo. Se dio tiempo para pasear y a las 12,30, concentrados de nuevo en la plazoleta del Convento, la Hermana Ministra descubre una placa de cerámica conmemorativa del acto celebrado y dedicada al P. Serra por su obra llevada a cabo en América. Aplausos y caras sonrientes eran las expresiones de quienes querían significar con ello su aprobación y no menos la satisfacción por un deber cumplido.

A las 13 horas celebramos la Eucaristía presidida por el M.R.P. Provincial de la TOR., Fr. Sebastián Taberner, acompañado por los también franciscanos de la TOR., padres: Fr. José Roig, Asistente de la Fraternidad de Ciutat de Mallorca, Fr. Antonio Roldán, Asistente de la Fraternidad de Artá, Fr. Bartolomé Sans, Asistente Regional de la Orden Franciscana Seglar, Fr. Esteban Cloquell ex-Asistente Regional, y por el Superior del Convento de Petra Fr. Juan José Sáez y asistida por el diácono Fr. Antonio Soriano, franciscanos OFM.

Con la comida fraterna en el Restaurante "el Cruce", se dio por acabada ésta jornada franciscana y juniperiana. Pero antes

de concluir esta crónica quiero dejar constancia del agradecimiento de todos a la persona de D. Juan Amer Durant, Vice Ministro Regional de la Orden Franciscana Seglar, por su trabajo en favor del orden y éxito alcanzado en todo momento. Y llegó el momento de las despedidas y de desearse mutuamente lo mejor. De nuevo las sonrisas, que junto a los gestos de despedida y el sonar de los claxon de los coches, marcaron el final de un día que transcurrió lleno de gozo, de paz y fraternidad.

P. Juan José Sáez, ofm.

Bonany, último escenario de la vida del Beato Fr. Junípero Serra entre los suyos, escogido como lugar de encuentro de las Religiosas de Clausura de la Isla

Obedeciendo a una costumbre que va siendo tradición, el señor Obispo y Pastor de la Diócesis de Mallorca, D. Teodoro Úbeda convocó, en carta circular para el 18 de mayo, a todas las religiosas contemplativas de la Isla a una jornada de oración, de conocimiento mutuo y de sano esparcimiento desde la fraternidad y comunión eclesial. En esta ocasión el lugar de encuentro fue el Santuario de Ntra. Señora de Bonany en Petra, ciudad natal de nuestro gran misionero en California, Beato Fr. Junípero Serra.

A excepción del Monasterio de la Concepción, de religiosas Agustinas, que por motivos sobradamente justificados de salud, asistieron el resto de los Monasterios de Vida Contemplativa. Con la alegría, espontaneidad y la gran capacidad de comunicación que nos caracteriza, corrimos a la cita anual ansiosas una vez más por compartir un rato de oración y la eucaristía; para conocer mejor el carisma propio de cada entidad religiosa; para entablar amistad y conocimiento personal entre quienes hemos consagrado nuestra vida, el proyecto de futuro y toda la capacidad de amar a Dios y Señor, Esposo de nuestras almas y custodio celoso de nuestros cuerpos vírgenes.

Comunidades Religiosas asistentes: Canonessas Regulares de Agustín, del monasterio de santa Magdalena de Palma y del de Santa María del Olivar de Sóller; Benedictinas, del monasterio de la Sagrada Familia de Manacor; Carmelitas Descalzas, del monasterio de la Encarnación de Palma; Franciscanas Capuchinas, del monasterio de la Purísima Concepción de Palma; Franciscanas Clarisas, del monasterio de santa Clara de Palma; Franciscanas Concepcionistas, del

monasterio de la Inmaculada Concepción de Sineu; Franciscanas de T.O.R., del monasterio de san Pedro de Calviá; Dominicas, del monasterio de santa Catalina de Siena de Palma; Jerónimas, de los monasterio de santa Isabel de Palma y de san Bartolomé de Inca; Salesas, del monasterio de la Visitación de Palma.

Salimos desde Palma y durante el trayecto se nos fueron uniendo religiosas de Benisalem, Sineu e Inca. En el viaje el P. Batle, franciscano de la T.O.R. y Visitador de las Religiosas de Clausura, con sus acertadas y amenas explicaciones nos hacía apreciar los lugares, pueblos e iglesias por donde pasábamos. Hubo tiempo para todo. Se escogieron los cantos conocidos por todas y se perfilaron detalles en el ensayo.

Con sorpresa general y no menos alegría pudimos comprobar que el señor Obispo nos estaba esperando. A medida que descendíamos del autocar nos íbamos acercando a D. Teodoro Úbeda para saludarle. El correspondía a cada uno de nuestros saludos con un gesto cercano y familiar. Desde la altura de Bonany divisamos el amplio y abierto paisaje que la naturaleza ofrece. El matrimonio, Manolo y M^a. Magdalena, Custodios del Santuario de la Virgen de Bonany, saludaron cordialmente a las religiosas y se prodigaron en atenciones y delicadezas, nos dicen: "visitantes como los de hoy, son una rara excepción". Pronto se nos convoca, pero antes entramos un momento a saludar y venerar la imagen de Nuestra Señora de Bonany. En una sencilla y acogedora sala, y bajo la presidencia del señor Obispo, acompañado por el padre Batle, Visitador de las religiosas de clausura y de los sacerdotes, D. Bartolomé Baquer, D. Lorenzo

Alcina y el Párroco de Petra, D. Bertomeu Ramis, y siempre de acuerdo con lo programado, las Comunidades asignadas de los respectivos Monasterios, el de la Sagrada Familia, el de Santa María del Olivar, el de santa Magdalena y el de la Concepción, éste último por medio del P. Batle, fueron presentando su carisma, la génesis y proceso de consolidación del monasterio, así como la forma de inserción eclesial a través de la diócesis. La madre Abadesa del monasterio de la Sagrada Familia, obsequió a las abadesas de los monasterios con un libro de la Regla de San Benito.

Terminado este encuentro enriquecedor y tras los oportunos diálogos, nos dirigimos a la Capilla para celebrar la Santa Misa. Con un canto mariano recibimos a los ministros de la Eucaristía. En el momento de la Homilía, el señor Obispo recordó: "A los pies de la Madre de Bonany, lugar donde tantas veces oró, de niño, Miguel José y después de religioso y sacerdote, Fray Junípero Serra. Aquí recibió la grata noticia de partir a Evangelizar el Nuevo Mundo. La Virgen de Bonany acompañó siempre a este misionero en sus tareas, y él también la llevó siempre en su corazón y en sus labios. Que Ella nos ayude a contemplar la palabra de Dios, y que con solicitud amorosa apoye nuestra fidelidad en el cumplimiento. Prosiguió el señor Obispo hablando de la validez de la vida consagrada vivida en el silencio, oración y trabajo del Claustro. El mundo necesita de vuestra oración para salvarse. El mundo tiene necesidad de conocer que sólo la verdad de Dios hace al hombre libre, y que el yugo y la carga con el que habéis querido permanecer unidas a Cristo es suave y ligero,

mientras que la libertad que ofrece el mundo subyuga y esclaviza. La libertad y la alegría de vivir están sólo en Cristo".

Concluida nuestra participación en la Mesa del Señor, todo se dispuso para que también alegres compartieramos de la mesa y pan de cada día. Con una gran espontaneidad, mejor diría, con una gran imaginación formamos grupos diversos de una vistosa multicolor, de hábitos blancos, azules, pardos y negros, todos unidos en una fraterna convivencia. Todo nos unía. Todo se compartía en aquel comedor monjil improvisado al aire libre en plena naturaleza. El vino añejo y generoso de sana alegría corrió abundantemente embriagando nuestros corazones.

Diversas Ordenes Religiosas con sus propios y peculiares carismas; diversas historias fraguadas a golpes de vivencias irrepetibles; pero todas, eso sí, ocupando un lugar dentro de la gran sinfonía que es la vida religiosa. Todas unidas en un esfuerzo común por seguir a Cristo con fidelidad tras el misterioso y absoluto "Sígueme" que pronunció sobre nuestras vidas cuando se detuvo en el camino, clavó su mirada y comprendí que me amaba.

Tuvimos que dejar este lugar fascinante, donde el cielo, la naturaleza y, la presencia maternal que irradiaba la Virgen de Bonany, se apoderaron de todas nosotras. Pero hubo que marchar. Nos esperaba otro momento fuerte del día: visitar el pueblo y aquellos lugares que acunaron al que sería el gran heraldo de Dios en tierras americanas, el Beato Fray Junípero Serra. Petra, su Casa solariega, el Convento franciscano de San Bernardino, la Parroquia y el Museo.

En la recoleta plazoleta de la Iglesia de los PP. Franciscanos nos esperaba el Superior, P. Juan José Sáez. Nos acogió con tanta naturalidad y sencillez franciscanas, que pronto nos sentimos como en casa. Nos diri-

gimos a la Iglesia recientemente restaurada, limpia y con sus Altares de estilo barroco e imágenes de bella factura invitaban a la oración. El P. Superior nos hizo una breve síntesis de la vida de nuestro Beato P. Serra. En esta Iglesia correteó de niño, de altar en altar, atraído por la curiosidad que en él despertaban las imágenes que los presiden,

traído por su madre y más por su abuelita; en la escuela del Convento aprendía el saber humano de mano de los frailes, y en la Iglesia, prestaba sus servicios como monaguillo y después de cantor en las solemnidades litúrgicas de la Iglesia y de la Orden. Cuan presente tuvo todas estas vivencias de la niñez y primera juventud en su vida misionera lo atestiguan los hechos. Los nombres que dio a las misiones fundadas y que son hoy grandes Ciudades americanas, tienen aquí su origen, en los nombres de los santos de nuestros Altares: San Francisco, San Diego... Seguidamente pasamos a la sacristía convertida en museo del P. Serra y pudimos apreciar una extensa colección de cuadros de grandes dimensiones, muy originales por su factura, hechos con polvo de vidrio, que abarcan toda la vida de este gran misionero: desde su niñez hasta los Altares

pasando por el apostolado de la cátedra universitaria, el púlpito y su larga y fecunda vida misionera.

Visitamos la Casa natal, conservada en su originalidad, es un elocuente museo que nos sugiere tantas cosas... de qué es capaz el amor aún en la pobreza... A través de todo el pueblo llegamos a la Parroquia, y el párroco, D.

Bertomeu Ramis, nos recibió y gustoso nos informó sobre el bellissimo y majestuoso Templo. Pero más que la fábrica del templo nos interesó las reliquias que custodia: Pila Bautismal donde recibió el ser hijo de Dios nuestro Beato P. Serra y el Libro que registra la Partida de bautismo de este hijo el más preclaro de Petra. Rezamos Vísperas en la Iglesia Parroquial de San Pedro Apóstol y regresamos a nuestros Monasterios.

Gracias Padre Dios por todas tus maravillas.

Sor M^a. Rosario Botella, op.

Patrimoni històric artístic de Petra

Història i estil gòtic de l'església parroquial

Petra, com a tots els pobles té la seva pròpia Història. Es una història profunda i arrai-gada que fonamenta les seves arrels més fermes i bàsiques al Municipi, a la Parròquia de Sant Pere, al Convent franciscà de Sant Bernadí de Sena i al Santuari de Nostra Senyora de Bonany.

El tema que ens ocupa es centra a l'estudi de la història de la Parròquia i el seu estil arquitectònic.

El poble de Petra a través dels temps ha tingut tres esglésies distintes que han complit la funció d'Església Parroquial. Segons les dades a les quals hem tingut accés, tant de l'Arxiu Parroquial com del Municipal, la primitiva Parròquia es degué aixecar dins els límits del primitiu nucli poblacional, a prop de l'actual Plaça de la Creu. A l'any 1239, Petra ja tenia Rector en la persona de Mossèn Francesc de Feneyre, i al 1248 en Bula Pontifícia de Innocenci IV es cita a la Parròquia de Petra ja dedicada a Sant Pere.

Davant el fort creixement de la població, aquella primitiva i petita església no fou suficient per a cobrir les necessitats de la població per la qual cosa -i comptant amb la planificació de la Vila ordenada pel Rei de Mallorca Jaume

II-, es decideix construir una segona església. D'aquesta segona església no hi ha constància documental, però, malgrat tot, si tenim present que a les

que el dia 22 de juliol de 1554, els Jurats ja provaren d'engrandir-la, segons consta en el Llibre de Determinacions, i posteriorment, l'any 1563, el Bisbe de

plànols de l'església de Petra degué esser l'italià Jacobo Palearo.

La planificació del nou temple parroquial és d'estil gòtic mallorquí, de bella planta i

xifres demogràfiques de 1329, Petra compta amb 800 habitants no és atreviment deduir que la segona església fou construïda a meitat del segle XIV.

Amb el nom de l'Església Vella és conegut aquest segon temple, i es construï al mateix lloc on actualment hi ha l'església parroquial. Constava de sis capelles laterals i dues més que servien per a la Pila Baptismal i com a Portal lateral. El campanar s'aixecava a la dreta de l'Altar Major just tocant la sacristia.

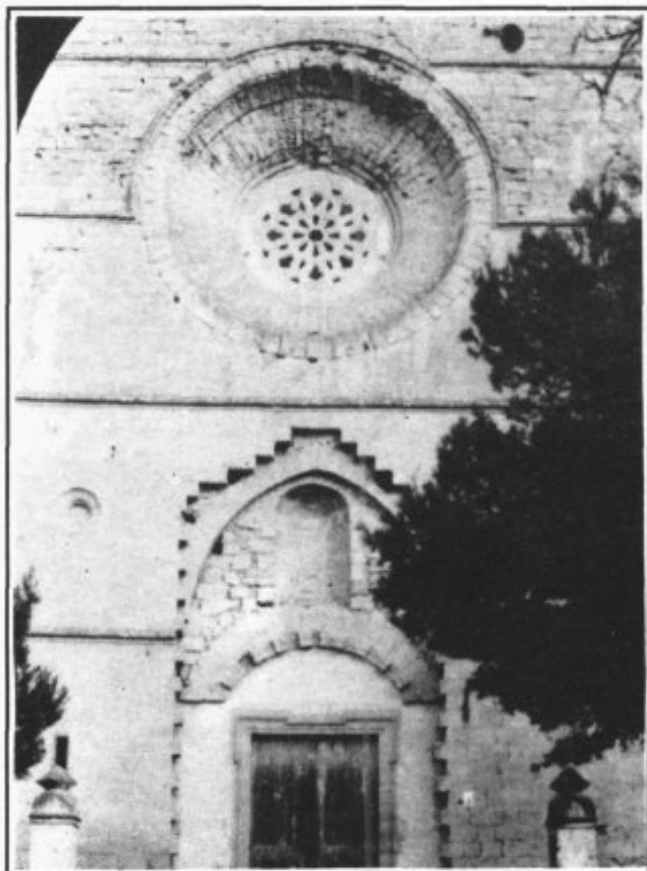
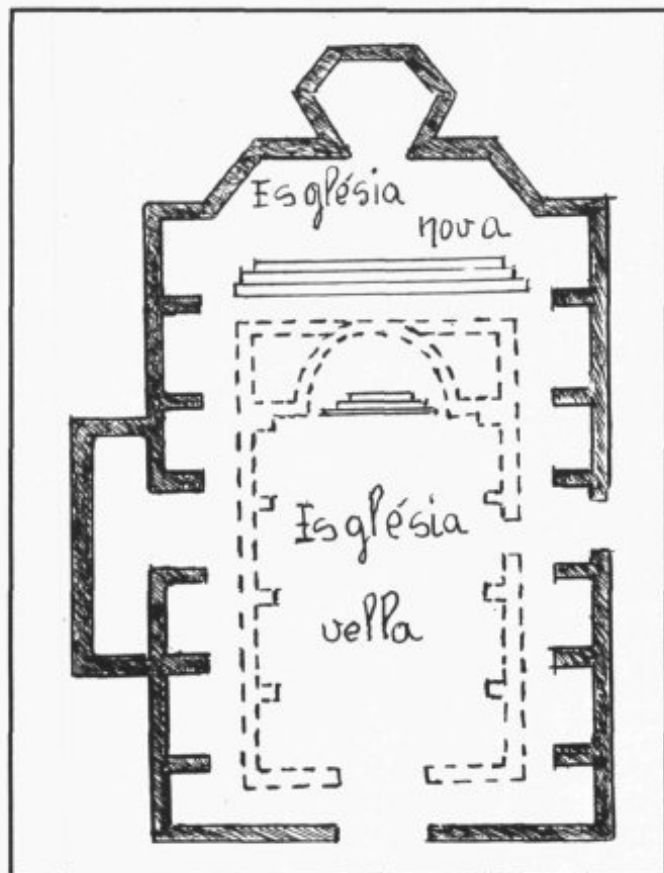
Consta als Arxius Municipals i Parroquials

Mallorca D. Diego de Arnedo, en la visita pastoral que lliurà a Petra, indicà que davant la ruïna que amenaçava el temple deixaria de visitar-lo si no es posava remei al seu estat.

A iniciativa del Rector Mossèn Miquel Oliver, l'any 1580 els Jurats proposen construir una nova església al mateix lloc. Els plànols de la construcció s'encarregaren a un arquitecte de Ciutat, del qual hom no pot assegurar el nom, però per les seves característiques es pot deduir que, dels quatre arquitectes que hi havia a la Capital, l'autor dels

d'un volum tan grandios que només un poble amb un fort creixement demogràfic, econòmic i espiritual es podia atrevir a aixecar un temple d'aquestes característiques.

Fou col·locada i benèida la primera pedra el 30 de Maig de 1582, i les obres començaren baix la direcció del mestre picapedrer natural de Sineu, Antoni Genovart. Per aquelles saons governava l'Església Universal el Papa Gregori XIII, la Diòcesi de Mallorca el Bisbe Joan Vich, i la Parròquia de Petra, Mossèn Miquel Oliver.

El temple és del més pur estil gòtic, anomenat més propiament estil ogival, amb unes dimensions de: 50 metres de llarg per 15 d'ample i 20 d'altura. Les proporcions són perfectes, amb aire de grandiositat i enmarcades dintre de les exigències més rigoroses que demanen els cànons arquitectònics.

L'estil gòtic fou el cicle artístic que succeí al Romànic a Europa i abarcà des del segle XI fins al XVI. La característica més puntual de l'estil gòtic és l'arc apuntat i l'estructura amb nervadures damunt pilars i els botarells, així les voltes estan creuades per dos nervis que es creuen en diagonal a l'altura de la clau. Aquest sistema té una sèrie d'avantages

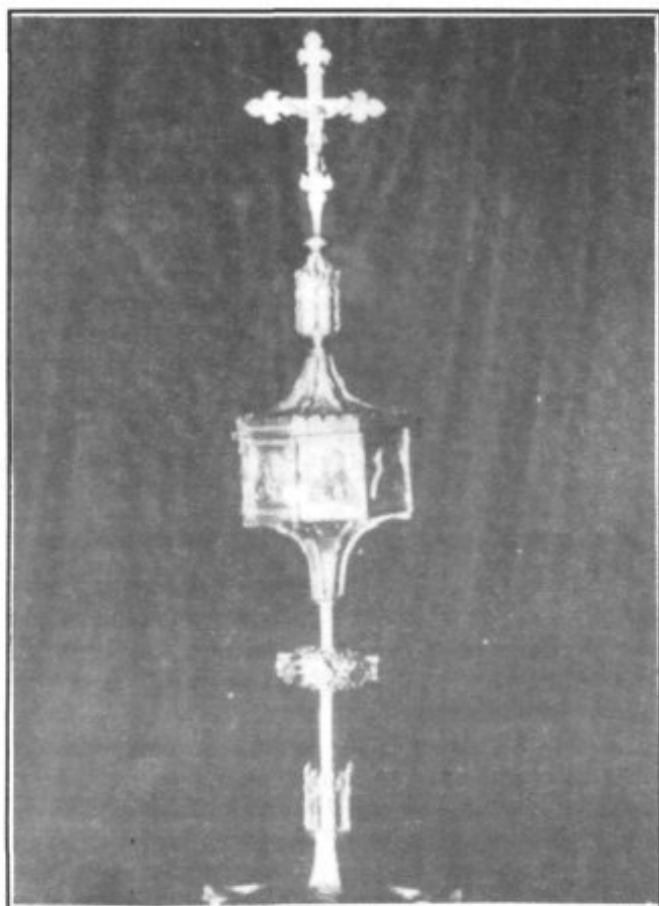
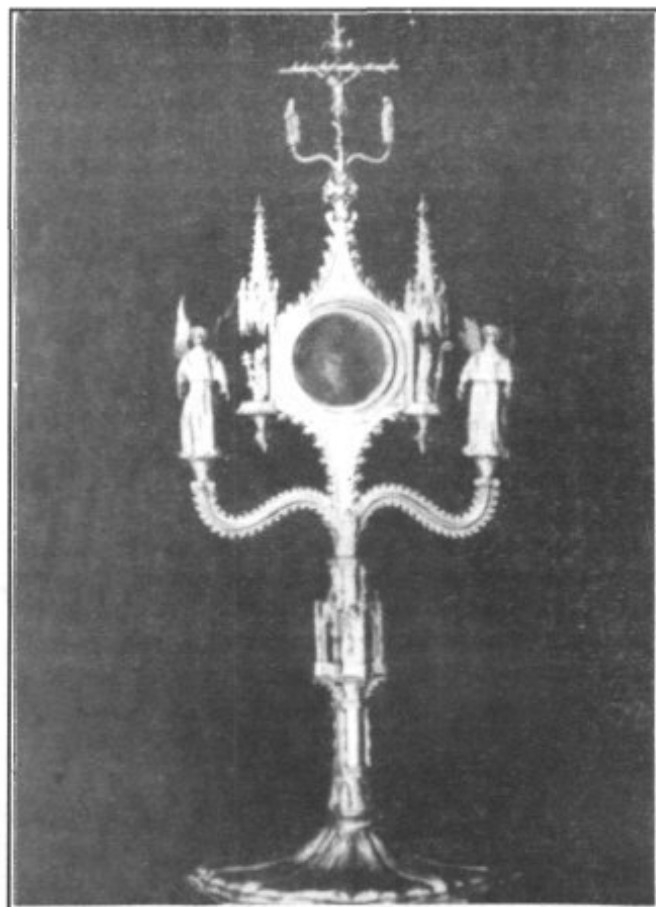
entre els quals destaca la concentració del pes de la volta damunt quatre punts dels que surten els nervis de les columnes. L'empenta exercida pel pes de la volta descansa sobre els pilars en lloc de sobre la paret lateral.

El temple parroquial de Petra té sis voltes anomenades "cuatro-partites", denominades així per les quatre parts en què resta dividida pels nervis que es creuen en diagonal. Tant la gran nau central com les capelles laterals, excepte la que dona entrada a la capella de Nostra Senyora del Roser, són voltes quatre-partita. La volta que cobreix el prebisteri afegeix un nervi més, restant dividida en sis parts per la qual cosa s'anomena volta sex-

partita.

La volta, generalment, duu a l'exterior tot un sistema de contraforts, arcs-botants, uns arcs que es recolzen pel seu extrem inferior damunt unes columnes base i a la part superior es recolzen a la volta. Al temple de Petra, el contrafort és la gran i forta paret que separa entre si les capelles laterals. L'estil gòtic o ogival, a més, permet obrir grans forats de llum (botarells), que emmarcats per bellíssims finestrals i llurs vidrieres il·luminen l'interior del temple. Amb raó l'estil gòtic ha estat anomenat "l'arquitectura de la llum". Per a convencer-nos d'aquesta afirmació, no cal més que contemplar els esvelts, majestuosos i rics ventanals de la

Parròquia de Petra, les proporcions dels quals són seixant centímetres d'ample per quatre metres i mitg d'alt. Les seves vidrieres de vius colors i tonalitat equilibrada expresen passatges de la nostra història eclesiàstica. No tots els ventanals foren oberts un mateix temps, els primers que s'obriren foren els de l'Altar Major, seguint els de les capelles del Sagrat Cor i de Sant Sebastià a meitat del segle XIX, el de la capella dels Dolors que fou obert l'any 1914 i, finalment, a la dècada dels anys seixanta s'obriren els restants. Avui en dia en restant de tancats i encara ens seguim fent una mateixa pregunta: per què no s'han oberts els ventanals que donen cap a Tramuntana? I les res-

postes i conclusions a aquest interrogant són distintes per què distints són els plantejaments.

El grandíols rosetó que remata la façana del portal major és una digna mostra amb la qual l'arquitecte volgué completar el joc dels ventanals amb aquesta copiosa entrada de llum, les seves mides són: 3,33 metres de diàmetre i la seva àrea és de 8,05 metres quadrats.

Les altíssimes columnes, 14 metres d'altura, de mitja canya i de base octogonal semi-regular, donen una forta sensació d'espai majestuós i que, juntament amb les voltes, confereixen un caràcter excepcional al temple de Petra.

Construïda la primera meitat de l'església nova, es paralitzaren les obres, en aquells moments hi havia construït fins el portal lateral situat en front de la Capella del Roser, la qual fou beneïda el dia 2 d'octubre de 1689 i que, a la contra de la resta del temple, és d'estil Xurrigueresc.

El campanar és de planta hexagonal, amb una altura de 31 metres, té a la seva base dos costats paral·lels de sis metres, i els altres quatre de tres metres i mitg. Es va aixecar l'any 1670 i consta de dos cossos, el primer dels quals és de forma prismàtica circumdat per dues ordres de finestres ogivals i d'un parell de grosses cornises. El segon, més reduït i amb petites finestres del mateix estil, serveix de

pedestal a la part final del campanar la qual té forma de piràmide hexagonal. Les quatre campanes que es troben situades dalt el campanar no són de la mateixa data: la major data de l'any 1674, la segona pertany a l'Església Vella i fou beneïda l'any 1624, la tercera es va col·locar l'any 1738 i la quarta, un poc més antiga, crida a la gent des de l'any 1679.

La sagristia es va construir l'any 1723, i fou el 1726 -més de cent anys després que es paralitzassin les obres- quan el rector Mossèn Joan Baptista Gili va proposar als Jurats i al poble la necessitat de continuar l'empresa. A poc a poc es prenen les obres complementant-se el voltat del temple.

L'actual església es beneeix de forma solemne el dia 15 d'octubre de l'any 1730, acabant-se de forma definitiva el 1766 amb la inauguració del Cor (el qual sia dit que no fa joc amb l'estil o conjunt arquitectònic del temple) A finals del segle XVIII es construeix l'actual presbiteri.

La part exterior del portal lateral és posterior a aquesta data i es construí seguint els plànols de l'arquitecte Galmés.

Els Retaules, la Imatgeria i l'Argenteria són altres capitols per tenir en compte en aquest estudi. El retaule i la imatge de Santa Anna i la dels Sants Cosme i Damià són d'estil gòtic i tenen un gran valor artístic. A més, aquest

retaule ens ofereix la possibilitat de conèixer aproximadament les dimensions que tenia l'Església Vella. El retaule i la imatge de Sant Sebastià daten de l'any 1603 i també varen pertànyer a l'Església Vella.

La parròquia compta amb verdaderes obres d'art del mes pur estil gòtic en argenteria. Un exemple d'elles és la Custòdia datada l'any 1576, és una artística peça obrada en plata repujada i amb peu de fusta, també ho és el Copó o Hostier per a viàtics de l'any 1686, de forma esvelta construït amb plata policromada. Altres peces dignes i valuoses de la Parròquia de Petra són la Pila Baptismal de 1588, a la qual fou baptiat el més preclar, insigne i universal dels fills de Petra, el franciscà Beat Fra Juníper Serra. L'Orgue de tubs de 1698 i la Custòdia Major d'estil barroc, de l'any 1807. També són verdaderes joies, els antics ornaments brodats amb fils d'or i plata.

L'església parroquial de Petra amb el seu mares corcat, símptoma d'una vellura prematura, segueix parlant amb força convincent a propis i estranys de tot allò que és capaç l'home si te fe i amor. Els nostres avantpassats deixaren per a la Història de Petra allò que aconseguiren amb tanta feina i sacrifici, amb molta suor i il·lusió, però sobretot amb molt amor. El nostre orgull ha d'esser saber estimar, guardar i conservar aquesta

preciosa herència que hem rebut.

El temple parroquial de Petra, monument gòtic, torreja majestuós i esglàia ja des d'enfora la mirada de tots aquells que s'apropen a Petra i, com l'imatge, exerceix una poderosa força d'atracció que duu fins a ell als visitants d'aquesta vila juníperiana. I una vegada dintre el temple, hom es sent petit davant la grandesa d'una sola nau, llarga pels inter-espais de les seves sis grans voltes i la seva àmplia capçalera, ampla i alta, i per la cobertura de les seves voltes aguantades pels pilars poligonals que aixequen la teva mirada i també l'esperit cap al cel.

M. Llinàs

CONSELLERIA DE CULTURA,
EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

100 ANYS
DE
MIRO
ILLES BALEARS

La llengua,
feina
de tots

CRIDA PER A LA FESTA DE LLOANÇA A SANTA PRAXEDIS, PATRONA DE PETRA, A L'ANY 1992.

El camí del saber és bellíssim i útil a la felicitat, però llarg, és infinitament llarg. (Sàvies paraules d'en Joan Moscaró Fornés).

Senyor Batle. Autoritats. Petreres i petrers. Amigues i amics. Bon vespre.

Idea feliç i digna, la de programar d'una manera definitiva una crida per obrir les portes a

uns actes religiosos i cívics que a Petra, des de fa 349 anys dedicam a la nostra Patrona Santa Praxedis, el "cors sant d'aquest regne".

N'estic ben agraït de la comanda o encarrec d'aquesta tasca en aquest any, anomenat per alguns màgic, per la confluència d'uns esdeveniments que tots coneixem, i també ésser el cinquantenari de la meua vida.

Abans d'entrar en matèria vos inform de què el tema que tractaré és més fruit de l'observació amb recolzament a la història oral que de la investigació dins de la història documentada.

Serà fàcil d'observar, per a molts de vosaltres, que la mancança de creació literària és suplida per la imaginació. Així i tot em podreu criticar la qualitat del pregó; però per favor, respetaume la il·lusió i l'entrega.

És la meua feina convidar-vos a unes festes que comencen amb aquest acte.

Voldria un servidor conèixer les paraules escaients per predisposar-vos a la festa, obrint els vostres cors a l'alegria i a la felicitat. Em bastaria saber transmetre l'alegria que ens infonia a l'època de la meua infantesa, la col·locació de la bandera a la part de darrera de la teulada de l'església, acompanyada de l'alegre i desbocat repicament de les campanes al migdia del dia vuitè abans de la festa de la patrona. Era el més bell espectacle que per uns moments feia bategar els cors de tots els petrers. Tost ens emocionàvem. Tots ens identificàvem amb el nostre poble. Era el millor pregó per a la nostra festa.

També m'agradaria posseir la manya que tingué la comissió organitzadora de les festes populars d'un petit poble de la serra. La comissió, integrada

per joves, per començar a organitzar les festes, va fer uns petits cartells i els va aferrar als llocs més topadisos del poble. El text, zencill y condensat, deia així:

Si ets creatiu
i t'agrada col·laborar,
vine a la plaça avui vespre
per a les festes participar.

En sabia molt aquella comissió; ja que et volien creatiu, amb projecció del millor del teu ésser; et convidaven a fer ús de la teua llibertat; i et donaven la clau de la comunicació.

La festa del poble és per a tothom, i no serà completa si tothom no hi participa i disfruta de la seva alegria; per això és necessari que la comissió de festes faci un esforç per donar cabuda a la participació de tots els petrers, així com també és recomanable que cada petrer hi participi dins de les seves possibilitats. Pensam que en moltes d'ocasions la nostra participació és suficient que sigui pasiva, ja que tots recordam la manca d'assistència de públic a concerts, conferències, etc., on la nostra simple presència encoratja i alegra als qui no han escatimat esforç per a l'èxit de la festa.

Per tant, tots som responsables de les festes del poble, i alhora tots som una mica responsables de la felicitat de tots els petrers.

Sovint pensam que no serem feliços si no fem coses extraordinàries, de molt de cost. Res més lluny. L'experiència m'ha ensenyat a servir-me dels vells conceptes de la felicitat que ens duen a l'acceptació de la nostra realitat, i que la nostra felicitat l'hem de fabricar nosaltres mateixos, on ens trobam i amb el què disposam.

Potser que sigui el moment oportú per agrair i fer costat a les persones i col·lectius, que any rera any, treballem il·lusionats per a la nostra festa; col·lectius, que amb la seva floració en aquests darrers anys, són la gran alternativa a la cultura popular i la millor prova de la salut de la nostra consciència de poble.

És important que la nostra festa de Santa Praxedis ens ajudi a revivir la nostra història i la nostra consciència de poble, sense oblidar en cap moment, que ja caminam cap al futur.

Per això voldria dedicar el temps que ens resta a fer una recordança a les persones o col·lectius que, amb la seva labor, la majoria de vegades desinteressada, han ajudat -en la mesura que cada un de nosaltres vulgui o sàpiga apreciar- a conformar la nostra identitat de poble.

Dins de la llarga llista de què disposam, he elegit, un estament únic i carismàtic, segurament el més pur i bell extracte social representatiu de l'espiritualitat de la nostra pagesia.

Es tracta dels nostres ermitans.

El perquè he elegit aquests personatges respon a diverses motius. Un servidor encara era un infant quan vaig començar a sentir-me fascinat per aquests homes, i se bé l'instint infantil ja intuïa que es tractava d'éssers bondadosos, la primera actitud davant aquells homes amb vestimentes obscures i llargues barbes era respectuosa i temerosa. Ara, passats els anys, se'm manté fresca aquella actitud de respecte, i aquella actitud temerosa ha tornada admirativa; i són aquestes actituds les que m'obliguen a enaltir les seves dignitats i la seva vida de clausura, on ningú té dret a envair el seu santuari interior on hi cova el centre meravellós capaç de donar sentit a les seves vides.

També és motiu d'aquesta elecció, la meua particular visió, de què la riquesa i l'equilibri de les seves virtuts, podrien molt b'ésser els fonaments d'aquest home sensible, humanitzat, col·laborador i tècnicament preparat, que es perfila com a l'home del futur, on bastaria canviar la sabiduria popular per la formació tècnica.

Tot i això, el motiu principal, és revivre una de les pàgines més belles de la nostra història, perfumada per l'estada dels ermitans a Bonany.

Cada poble genera la seva pròpia cultura i amb ella expressa el seu ésser, la seva ànima.

Adesiara aquesta cultura és enriquida per influències exteriors, i el nostre poble ha estat afavorit amb la presència de quatre entitats religioses. Una d'elles, la Congregació d'Ermitans de Sant Pau i Sant Antoni, ha mantinguda viva la vida espiritual del nostre Santuari durant 94 anys, donant-nos un exemple de vida cristiana pel camí del respecte a la dignitat humana, de l'austeritat, i del servei a la comunitat; a més d'aportar desinteressadament el seu treball personal a la construcció i conservació del nostre Santuari.

El dia 18 de març de 1990 fou un diumenge normal en la vida del nostre poble, si bé uns pocs el recordaran per una de les pregàries que el nostre Rector pronuncià a la missa. Déia això:

"Als nostres ermitans, que durant 94 anys han cuidat de Bonany, que Déu els ompli de gràcies a mans plenes".

Aquestes paraules foren el darrer batec de vida ermitana al nostre poble. Feta dos dies que els tres darrers ermitans havien deixat Bonany repartint-se a les seves dues ermites i al Santuari de Sant Salvador.

El limitat nombre de membres de la congregació -aleshores catorze- així com l'avançada edat de la majoria d'ells i el desig de conservar el vertader esperit eremític, varen ésser les causes de la seva sortida.

És prou difícil voler resumir amb unes poques paraules aquesta estada gairebé quasi centenària ni és la meua intenció redescobrir uns fets que molts de vosaltres ja sabeu. Ja sigui per haver-los viscuts, ja sigui per haver-los llegit a les publicacions que tan gelosament han treballat els nostres historiadors; per tant, em limitaré a obrir i tancar el llibre de la nostra història pel capítol que parla dels nostres ermitans, en homenatge als tres petrers que, gràcies als seus treballs d'investigació, coneixem la sempre interessant història de Bonany.

La història ens descriu que a l'any 1895 l'Ajuntament de Petra, amb molt bon criteri, ja que no disposava d'uns bons moments econòmics, oferí al Bisbat l'administració del Santuari.

Fruit d'aquesta cessió, pel febrer de 1896, s'instal·laren sense cap solemnitat, tres ermitans de la Congregació de Sant Pau i Sant Antoni a Bonany. Conten que a un d'ells li caigueren algunes llàgrimes quan veié l'estat d'abandó de la casa.

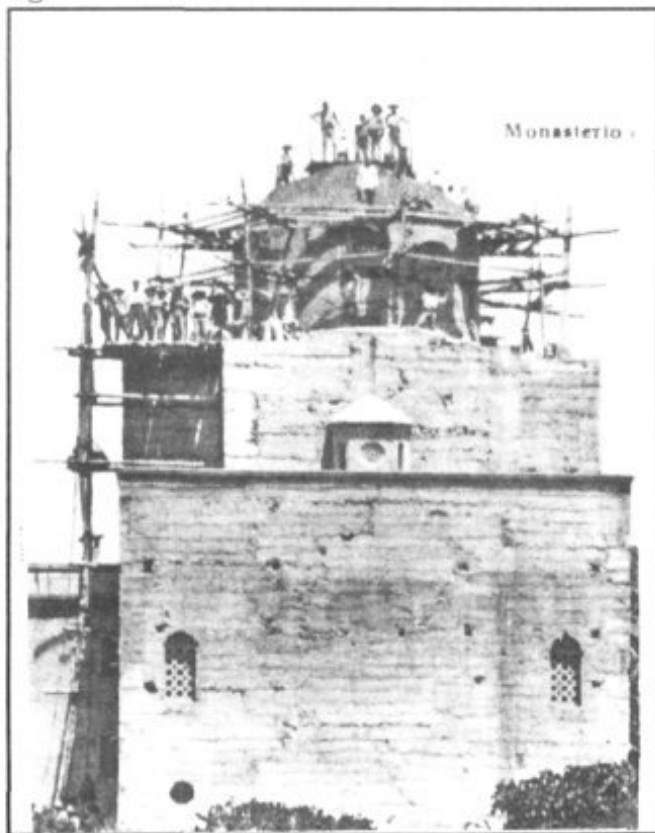
Resulta significatiu que els nostres historiadors locals hagin dedicat bona part dels seus treballs a la nostra muntanya mítica. I és que de Bonany brollen tots els sentiments que pugin fer bategar els cors dels petrers, complaent-nos que ens diguin que tots els petrers naixen amb Bonany a les entranyes.

La majoria de nosaltres ja no hem conegut Mossèn Francesc Torrens i Nicolau, per el seu

nom és recordat per la seva obra d'investigació i divulgació, així com també pel seu exemple d'estimació de tot el que és nostre. Fou l'home que obrí els primers soles d'investigació a la nostra història, i seva és la primerenca obra "Apuntes Històrics sobre el Santuario de Bonany" publicada l'any 1903; així com també nombrosos articles periòdics encoratjadors de les obres de Bonany dirigits pel ermitans.

Hi ha una nota curiosa que em fa suposar que el dugué un poc de capoll, i és que, quan publicà la mencionada obra, es creia que la Mare de Déu havia estada trobada al segle XIII per un pastor a la Fonteta, si bé a una nova obra escrita l'any 1921, obra no publicada, ho desmenteix rotundament dient que la imatge de la Mare de Déu és una institució del Rector Vicens a principis del segle XVII.

Don Miquel Ramis i Moragues, historiador i juniperista, va dedicar alguns articles a Bonany, i a l'any 1931 publicà la més completa guia turística de Petra, on hi figura un capítol dedicat a Bonany.

Cal destacar, potser per la seva relació amb l'ensenyament, la clara i anticipada visió que tenia que tota persona ha d'ésser iniciada en el coneixement del que li és propi i es el de la llengua materna per passar més endavant del que és conegut al que és desconegut. Així ho demostra amb la majoria dels seus treballs escrits amb el més bell mallorquí.

D. Sebastià Rubí i Darder, religiós de la Congregació de Germans de les Escoles Cristianes, "La Salle", educador de prestigi, enamorat de Bonany, dedicà els seus darrers anys a la investigació de la nostra història, publicant, entre altres, dos llibres dedicats a Bonany. Son:

Santuario de Bonany. Breve reseña histórica, año 1980.

Miscelánea de Bonany. Año 1981.

Tancaré, simbòlicament, el llibre de la història del puig, amb unes senzilles paraules pronunciades per un dels darrers ermitans que han residit a Bonany, paraules que molt bé reflecteixen la seva labor i entrega a la construcció i conservació de la popularment coneguda "catedral de la pagesia o de la muntanya". Diuen així:

"A Bonany és el Santuari on hi ha més suor dels nostres ermitans".

Cercador de pau és el significat del terme grec de la paraula ermità. El seu pelegrinatge neix dins la llunyania del temps i de l'espai, ja que en trobam a l'Antic Testament.

Amb el començament de la nostra religió, principalment des de la meitat del segle III, consta que molts de cristians feren vida d'asceta per aconseguir la perfecció evangèlica. Les persecucions d'alguns emperadors romans empenyeren a molts de fidels cap a la soledat del desert, on es traçaren una nova manera de viure, la vida ermitana. Així es poblaren els deserts d'Egipte d'ermitans, dels quals els més coneguts són Sant Pau (m. pels voltans de l'any 341) i Sant Antoni (m. pels voltans de l'any 356).

Molts d'aquells primers ermitans eren homes senzills i rics de santedat, i, alguns d'ells, escriptors plens de saviesa, on l'oració i la pregària eren el centre del seu quefer diari. Amb el seu exemple i ensenyança impulsaren la vida eremítica i pel seu carisme han passat a la història amb el nom de Pares del Desert.

A Espanya, concretament a Còrdova, en el segle IV, ja trobam el famós ermità Ossi, qui, als 40 anys de la seva vida, es va veure obligat a deixar la vida ermitana per ésser consagrat Bisbe de la Seu Cordovesa.

A les muntanyes de Montserrat hi visqueren ermitans des dels primers segles, i tot fa pensar que a Mallorca també hi florí vida ermitana abans de la Conquesta; però el que sí es pot assegurar és que l'ermitatge començà aquí l'endemà de la Conquesta, i possiblement és a l'oratori de Santa Ana d'Alcúdia on hi visqueren els primers ermitans.

No obstant és a la segona meitat del segle XIII quan emergeix amb tota la força el gran ermità contemplatiu de Mallorca, el Doctor Il·luminat, el savi i sant Ramon Llull; i una de les seves millors

obres el LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DÉU, esclata de vigor espiritual pels qui escullen la vida eremítica.

En Ramon Llull, amb el seu exemple i obres, fou seguit per molts de mallorquins, no sols en la seva vivència eremítica, sinó també per la riquesa del moviment cultural que creà amb la qualitat del seu pensament. Molts d'aquells primers seguidors eren persones de relleu social, i encara avui el lul·lisme és objecte d'estudi a moltes universitats del món.

Arribat el segle XVII l'eremitisme mallorquí rebé una nova reestructuració en la figura de Juan Mir de la Concepció, home senzill i il·letrat, qui gràcies a la providencial col·laboració de dos monjos de l'ordre de Sant Pau, procedents de la Borgonya a França, i a la valuosa ajuda espiritual de la Cartoixa de Valldemossa, d'on rebé la més rica herència per a una vida de soledat autèntica i pietat mariana, fou el restaurador de la vida eremítica a Mallorca, posant els fonaments a l'actual Congregació d'Ermitans de San Pau i Sant Antoni.

Que sàpiga, al llarg del temps, tres petrers han respost a la crida de Déu pel camí de la vida eremítica, intengrant-se a la Congregació:

L'ermità Gabriel de Sant Pau (1.700?).

L'ermità Xim de Nostra Senyora de Bonany (1.895-1.958).

L'ermità Jeroni de Nostra Senyora de Bonany.

L'ermità Jeroni resideix actualment a l'ermita de Betlem. L'ermità Xim, fill de pare petrer i mare vilafranquera, nasqué en una de les cases del puig, i visqué una vida senzilla i plena de pietat; està enterrat a l'ermita de Betlem. De la discutida persona de l'ermità Gabriel de Sant Pau en parlarem amb una mica de més amplitud.

La influència del lul·lisme a l'eremitisme mallorquí perdura encara avui dia, si bé per a la segona meitat del segle XVIII, alguns ermitans mallorquins lul·listes foren perseguits pel Bisbe D. Juan Díaz de la Guerra, essent un d'ells l'ermità petrer Gabriel de Sant Pau.

Nascut a Petra, batlat el 28 de gener de 1.700 amb el nom de Gabriel Joseph Malmó i Ferrer, ingressà als vint anys a la Congregació i a 1.750 exercia de Superior General, essent una persona d'esperit inquiet i seguidor de la doctrina de Ramon Llull.

A la quaresma de l'any 1.772, l'ermità Gabriel que tenia 72 anys, residia a l'ermita de Son Seguí, de Santa Maria, i tingué unes diferències d'opinió amb el vicari de Santa Eugènia i el rector de Santa Maria.

Conseqüència d'aquestes discrepàncies, a la nit del dia 8 d'octubre, fou detingut per la Inquisició i tancat dins la paissa de la rectoria de Santa

Maria. Quatre dies després, traslladat amb carro a la presó del Bisbe a Ciutat, on pocs dies després escoltà la sentència "fora barba i vuit anys de pontons", (Pontons, eren velles naus amarrades al port que servien d'hospital o presó).

Primer a Ciutat i després a Cartagena, el nostre paísà complí condemna i si bé l'opinió popular li era favorable, foren inútils les súpliques d'indult d'alguns nobles i les del propi ermità, que als vuitanta anys, malalt i impossibilitat per a la feina, es dirigia al Rei demanant-li llicència per a tornar a Mallorca.

No es sap quin va ésser el final del nostre ermità, i el més segur és que no es complís el seu darrer desig de poder acabar els dies a l'amable soledat mallorquina.

Hostes só de l'altura; és mon ofici
de casa en casa demanar almoïna,
per tota l'encontrada a on els ecos
de l'ermitatge arriben.

Un temps, per la nocturna escampadissa
de llumets casolans que el puig revolten,
com un cel ajagut sobre la terra,
l'esguard lliscava indiferent; més ara
cada llum és un món, una vivenda
on he segut a dessuar a l'ombra
o he escalfat una estona les mans balbes
en la fumosa cuina; on he rebudes
mercès de pietat o la dolcesa
d'esser humil davant la porta closa...

Hem recordat unes estrofes del poema "L'ermità qui capta" del nostre estimat poeta Joan Alcover.

La capta pot resultar el més popular i entretingut dels capítols de la vida dels nostres ermitans.

Un dels costums antics de Mallorca eren les captes que es feien per les obres religioses, com era l'obra de la Seu, de la Mare de Déu de Lluc, de la Sang, dels ermitans, etc. Fa uns pocs anys, la majoria de nosaltres encara podem recordar les "vermelletes" que en moltes d'ocasions eren acompanyades de tres o quatre nines que vestien els seus demacrats cossets amb senzills i nets uniformes; així com també els Germans de Sant Joan de Déu.

Antany, l'ermità encarregat de fer la capta, una vegada la gent del camp havia acabat de batre, deixava l'ermita i recorria les possessions dels pobles veïnats.

Els ermitans, humils i pobres, sempre eren molt ben rebuts a la pagesia, ja que es sabia que resaven i pregaven per a tots.

La figura de l'ermità que captava amb el temps es va anar fent popular. N'és una senzilla i curiosa mostra el detall que en el betlem mallorquí, hi havia una figura que no es veia a cap altre betlem europeu: una ermità amb barba vestit de color xocolata i amb un sac al coll, que quasi sempre estava a punt d'entrar a un molí.

La història oral és primitiva, però a la vegada és viva i autèntica, i enriqueix la història escrita.

Aquesta branca de la història té la virtut que ens aproxima el temps, tot ens resulta més pròxim i més nítid.

Alguns dels nostres majors encara ens poden ajudar a treballar en base a la tècnica de la història oral, ja que han viscut l'època primitiva dels nostres ermitans a Bonany.

Unes poques dades arreplegades ens ajuden a conèixer alguns aspectes de la seva forma de vida.

En Mateu Mas Serra recorda que quan era infant, els seus padrins que vivien a So N'Huguet, li contaven que cada any, després de batre, un ermità amb el carro passava a captar, i romanien un vespre a la casa. La padrina li solia demanar de què volia sopar, i la resposta era que quan sortien de l'ermita podien menjar del que se'ls donàs. Abans de sopar, l'ermità davant, sempre es resava el rosari. A una d'aquelles anuals visites, després d'haver sopat, parlaven de les obres de la nova església de Bonany, el que ens situava entre els anys 20 i 25 d'aquest segle, i a la pregunta de si els havia costat molt posar la primera pedra, l'ermità contestà: "La primera pedra és molt bona de posar, però la que té valor és la darrera".

A cada visita se'l convidava a dormir a un llit de

la casa, però sempre, després d'agrair les atencions rebudes, es retirava a descansar al sostre. Al dia seüent, de bon matí, després de rebre el que la família podia donar, que solia ser una porció de gra o llegum, l'ermità continuava la capta per les altres possessions del terme.

N'Apol·lònia Llinàs Ribes, coneguda entre nosaltres per N'Apol·lònia de Son Mieres, nasqué i visqué l'infància a Son Santandreu, i recorda, com si fos avui, que la senyora de la possessió donya Maria Montis Castelló, deixava una rota als ermitans per a cultivar-hi verdures i hortalisses, el que feia que molts de dies un ermità baixàs de Bonany per regar i dur-se'n el que es necessitàs. Donya Maria que sempre va ésser benefactora dels ermitans, tenia dit que sempre s'havia de donar berenar a l'ermità quan passava per les cases. A N'Apol·lònia, que tota la vida ha sentida simpatia pels ermitans, li era molt agradable aquella visita quasi diària, i la seva curiositat infantil le féu observar que mai baixava el mateix ermità.

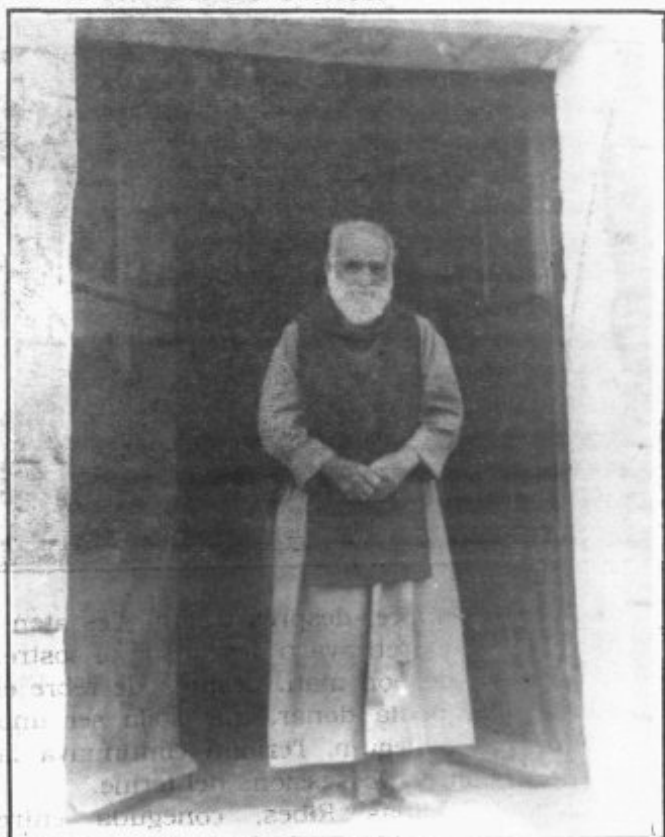
N'Antoni Torrens Amengual, conegut per en Toni Julià, recorda que el seu sogre li contava que els ermitans, amb el carro i una bóta, baixaven a cercar aigua del pou de la seva finca "Ses Fontanelles", i en senyal d'agraïment li ajudaven a fer les feines de l'era.

Es conserven dos vestigis recordatoris de la capta per a Bonany. Una és una petita figura de

la Mare de Déu, que es suposa que l'ermità que captava portava dins d'un caixonet penjat pel coll mitjançant una corretja es fermava amb dues anelles a l'altura anterior de la cintura.

L'altre record és una petita bóta de fusta, avui propietat particular, utilitzada pels donats anteriors a la venguda dels ermitans. Es conta que el donat, quan feia la capta, després de batre, obsequiava amb un tassellet d'alguardent de la boteta als seus benefactors.

D'una conversa amb l'ermità Benet de la Mare de Déu dels Dolors he pogut arrebregar una interessant i simpàtica informació, ja que recorda que la seva mare li contava que a principis de segle, un ermità conegut popularment per l'ermità Pompeia, anava a captar per la part de Son Carrió, essent molt apreciat per la gent del poble, i regalava rosaris de llàgrimes de viu als qui li feien almoïna.

També recorda, que el vell ermità Cándido - conegut pels vells petrers perquè regalà la campana de Bonany-, li contava que a vegades l'ermità qui captava vivia qualche experiència no del tot agradable.

Una vegada quan des del portal d'una casa preguntà si tenien qualche cosa per la Mare de Déu, contestà una veu malhumorada de la penombra interior que digué: "De los puños salen las patatas".

A una altra ocasió, a la mateixa pregunta de si tenien qualche cosa per a la Mare de Déu, li con-

testaren amb molt poca amabilitat:

Què és qualche cosa?

Al que l'ermità humilment contestà:

Ens caurien bé garroves.

I la contesta un poc espinosa no es va fer esperar.

Ala, caminau! La Mare de Déu no menja garroves.

Tost saben que un dels vots dels ermitans és el de la pobresa, però pareix ésser que el seu concepte no sempre es valora amb la mateixa mesura. Per a uns es consideren pobres els qui necessiten de l'ajuda dels altres per subsistir, per a uns altres es califiquen de pobres els qui viuen amb escassos mitjans sense dependre de l'ajuda de la societat.

Precisament aquesta dualitat de criteri, que feia que alguns ermitans fossin poc partidaris de viure de la capta, i el fort desig de viure dins una major soledat, foren els motius de que és fundà a llà pel juliol de l'any 1.805, a la finca de Bentalgorfa, del terme d'Artà, l'ermita de Betlem, dedicada al naixement de Jesús.

La història d'aquesta ermita és interessant no només pels lligams amb el nostre poble, sinó per la personalitat dels seus residents, ja que durant molts d'anys formaren una comunitat autònoma i foren refractaris a la unió amb les altres ermites de la Congregació.

La seva necessitat de supervivència els dugué a posseir una barca, circumstància que conduïa a certes desviacions en el bon compliment de la disciplina eremítica.

Possiblement, i d'això fa molts d'anys, l'anomenada finca de Bentalgorfa pertanyia al districte de Petra; i en el seu petit cementiri hi descansa per a sempre l'ermità petrer Xim de Nostra Senyora de Bonany.

A la petita i acurada església, les imatges de Sant Pau i Sant Antoni, situades als laterals de l'altar major, són obra de l'escultor descendent de Petra, Don Guillem Galmés.

Actualment hi resideix el petrer ermità Jeroni.

És ben curiosa una frase d'un famós humorista nacional que es podia llegir, fa uns mesos, a una entrevista que li publicava la premsa regional. Tot en concret deia així: LES PERSONES NO TENIM MES PATRIMONI QUE LA NOSTRA SOLEDAT.

Així i tot som molts els qui tenim por a la soledat, possiblement perquè ens molesta conèixer la pròpia realitat.

D'aquí que ens sigui molt difícil als qui solament vivim la superficialitat de la realitat, voler entrar en el món de la vida ermitana, on cadascú es serveix de la seva elegida experiència de soledat per trobar-se ell mateix i sobretot a Déu.

Segurament que també ens faltaria la humilitat necessària per arribar al principi de la seva

adoració silenciosa, que els condueix a la vida contemplativa, tot sabent l'impossibilitat de posseir la realitat absoluta.

Que ningú no es pensi que la seva vida es desenten de la resta dels homes, i la millor prova està en que, si escoltam les seves pregàries, sabrem de les nostres necessitats.

La vida contemplativa, com qualcú podria pensar, no és una vida de quietud, ja que és un constant estar a l'aguait de la voluntat divina; ni tampoc és una vida de benestar com haguem pogut escoltar de qualche veu profana, ja que la seva vida està sotmesa a la promesa de viure en soledat, obediència, castedat i pobresa.

A Petra, daren bona mostra de la seva generositat i estima al poble, fent donació de la seva posada en el carrer Major, per millorar l'obra del Santuari; i la seva pobresa quedà ben confirmada amb unes paraules d'un dels pocs testimonis del dia de la seva partida, quan digué: **REALMENT ELS NOSTRES ERMITANS SON POBRES, TOTES LES SEVES COSES CABIEN DINS D'UN MOCADOR DE BOLICS.**

Ens trobam amb la mà a la baula de la porta del tercer mil·lennari i perdura la lluita de molts de nosaltres per sortir de la fosca.

Els mitjans de comunicació, la majoria de vegades empesos per fins comercials ens saturen d'informació de realitats poc agradables. Recentes estadístiques i estudis socials ens ofereixen dades poc confortables. Tot em fa pensar que formam una societat que la podem millorar en molts dels seus aspectes, una societat on cada dia s'educa més per a l'èxit que per a la felicitat.

A alguns, la vida ens té aclaparats davall d'un sostre de presses i de frustracions derivades de les obligacions que genera la competitivitat.

Adesiara ens trobam desorientats i observam que no conectam amb el nostre entorn, d'aquí el nostre esforç per trobar una mica de llum i la nostra pregària per trobar un millor camí.

Potser la nostra recerca ens durà més enllà de l'activitat del pensament lògic, on s'hi troba el món de l'Esperit, món que no és mesurable per l'home així com ho és el món de la matèria. D'aquí la saviesa del pensament oriental "Ve al pensament dels qui el coneixen més enllà del pensament, no al dels qui s'imaginen que poden arribar-hi amb el pensament. És desconegut pels erudits i conegut pel ingenus".

Vetaquí que en arribar a aquest jardí espiritual, ens trobarem a la vorera d'un camí que en un principi ens impressionarà per la seva rectitud i suau pendent, per on hi caminen uns homes discrets en la conversa, de rústega humilitat i plens de tendresa davant la realitat. Són els nostres ermitans.

A molts de nosaltres, difícilment s'esborrarà el record de la bella estampa que es repetia cada any per la nostra festa, d'una parella d'ermitans baixant pel carrer Major per assistir a l'Ofici Major de Santa Praxedis, amb pas i elegància pròpia de la nostra pagesia, amb hàbit i cara de festa, podent-se llegir en els seus semblants el més bell missatge de pau i felicitat, d'aquesta felicitat que es rep amb el sincer desig de que tothom sigui feliç.

Amigues i amics de l'ànima; els anys passaran i els problemes poden canviar, però el nostre cor i les seves reaccions canviaran ben poc; i perdurarà molts d'anys la lliçó humana d'aquests hostes de pau, que amb la més rica saviesa popular mallorquina, saberen descobrir que la festa és possible allargar-la tota la vida aprenent a gaudir de les petites coses i realitats de cada dia.

Que tots ho vegem.

Moltes gràcies i molts d'anys a tots.

Jaume Ribot

PREGÓ DE LES FESTES DE SANTA PRAXEDIS DE 1993

Autoritats, Amics petrers. A la vila de Petra, fa ja un caramull gros d'anys, d'una rel dels terrenys de Son Dalmau, ficada dins un trosset de conradís del corral d'una casa pagesa des Barrancar, nasqué un arbre. Encara tendral, es trasplantà, amb lluna nova, al call vermell felanitxer, terra lligadissa on va tenir bon aferrar i hi ha brostat nous cimals.

Però, en la ressembla, el tronc li quedà tombat mirant el llevant d'on sortí a la vida, i les ventades de llarga taringa de marços que l'han engronsat fort, jamai no han aconseguit adreçar-lo ni un pèl, sinó que, en corre els anys, com més ha anat eixamplant el brancatge, el pes l'ha vinclat encara més de cap al terrós nadiu.

No de molt enfora, quasi a tir de bassetja, li serveix de brúixola la torre molinera de n'Aina Xima que guaita el nas per damunt les figueres de moro de sa costa des molins.

Així de senzilla és la targeta de visita del pregoner d'enguany.

Quan el Cap de la Casa de la Vila em féu l'oferta de la clau per obrir el batiport a aquests dies de joia, de plaser i de convivència lúdica de la nostra festa patronal, la sorpresa i l'emoció em varen traspuar la pell. No m'ho esperava, i, endemés, mai no ho havia ni somniat. Som ben conscient de la manca de mèrits i també de moltes, per complir amb encert tan honorable comesa.

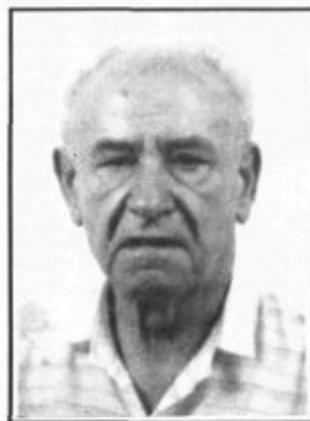
Malgrat això, per allò que diu Pascal, que, a vegades, el cor té raons que la mateixa raó no sap, sense pensar-hi gens ni mica, vaig acceptar tot d'una i ben complagut.

La gentilesa del Senyor Batle de confiar-me un quefer tan agradable -que ben de bo li agraeixo- la vaig entendre com una amable demostració d'afecte al meu sentiment profund de petrer de soca-rel, que sura de veres davant qualsevol esdeveniment dels que avien el batec de la nostra família pobletana, tant si és de goig com de tristor.

No estranyareu, doncs, que vos digui que en trobar-me amb un aplec de la meua gent, per un motiu tan singular, me senti joiós i emotiu. Me dona la sensació agradable d'una rotlada de veïnats del mateix carrer, fent vetlada a la fresca, en nit de lluna clara estiuenca, amics tots, uns de coneixença antiga i els altres més novella, en tertúlia de bromes i veres, com les que descriu en el poema "l'Estiu" l'eiximíia poetessa mallorquina Maria Antònia Salvà, quan diu:

És el temps de les rondalles
abaix dels parrals novells...
i més val un punt d'alegria
que una torre de diners...

Deien, abans, que en tornar vells solen viure de records. Avui dia, tal vegada, aquesta dita se pugl posar en solfa. De's de fa uns quants anys, en què aparegué el mot màgic "tercera edat" que ha planxat les rues de la cara de les persones majors i ha promogut tant de truí de trescar sovint de son merlo a son caterlo, ha minvat molt el temps per escoltar la memòria. De lo que sí en puc donar fe és que quan un ha lligat set cavallons d'anys i un parell de garbes més, ja du les butxaques tan plenes de recordances que ha de menester buidar-ne qualcuna per poder seguir caminant més lleuger fins arribar a la posta de sol.

Començaré, doncs, per treure'n una a rotlo, que té que veure amb la meua tasca d'avui, i, els qui no sou massa joves encara la tendreu present.

Adeslara, pels cap de cantons més transitats de la vila, apareixia el saig de La Sala, l'amo En Miquel Gall, per fer un "bando", com deia la gent. Tocant un poc el vell tambor de so una mica esquerdat, que duia penjat amb banderola a l'espatlla, aconseguia l'ou de les bísties dels carros que passaven; els al-lots aturaven les bolles del joc i es posaven quiets; les madones deixaven l'olla del foc i sortien a corrensos al portal; i fins i tot els més vellets acudien de pressa -aquí calc, aquí m'aixec- a sentir d'aprop per no perdre ni un mot, la nova que espargia per orde del Batle el pregoner municipal. Es tractava d'avisos, recomanacions o convocatòries d'interès pel veïnatge. A vegades, eren també notícies que reverdien la nafra de pagaments d'imposts o censals.

El meu quefer és consemblant. A manca de tambor, provaré d'entonar la meua pobre paraula amb el so de la sinceritat i de la cordialitat, per dir-vos unes senzilles idees del sentit de la nostra entranyable festa major que m'ha dictat el parer "d'home d'edat" que, havent acabat llarg jornal, passeja per la quietut dels paratges del capvespre de la vida i li lleu cavil·lar amb sossec i serenor.

Davant l'evidència que molts dels al·licients creadors dels estímuls festius d'anys enrera, si no s'han esvaït del tot, sí han minvat notòriament, tant des del punt de vista religiós, com del social i familiar, podria parèixer que, tan aprop d'encetar el segle XXI, resulta ja anacrònic i per ventura i tot ridícul continuar celebrant la festa patronal. Tenc per mi que cauria en gran error el qui això pensàs,

perquè seria desconèixer o oblidar que aquesta celebració és qualque cosa més que una antiga devoció gremial de solidaritat entorn a la Santa titular, creada amb fervor allà pel segle XV, de la qual no en queda vestigi; igualment que les dances i folgances, abans lligades a ella, i avui prodigades per tot arreu; i, també, que els antics privilegis gastronòmics de la diada festiva, com podia ser el mullar una ensaïmada de ca'n Miquel des Forn dins un tassellet d'aigua amb neu de ca'n Jaume Antoni, que a l'hora d'ara, és una vulgar llepolia diària.

La festa de Santa Praxedis que, any rera any, vestida de paperines de colors d'alegria d'esperança, d'il·lusió i de nostàlgia, arriba puntual quan "amb bon sol bat el juliol", com diu el refrany, ve de molt lluny, de dins la fosca dels segles. Com hereva

de la llacor de la terra dels padrins, regada de vides i de suors, de plors i de rialles, d'ombres i de clarors, a la vinguda ens brinda la gran avinentesa acoparticipar amb l'estima de la rica hisenda de l'avior, duent a la memòria, no necessàriament històries molt velles, sinó tradicions, feines, costums, fantasies i quimeres que encara no són tant vetustes com per ser romancejades, ni tan novelles que la generació actual les hagi viscudes, a fi que els aires nous, no sempre massa sans, que vénen bufant ben

falaguers, no aconseguisquin allunyar-les de la memòria dels qui hem tingut el plaer de viure-les i podem dar-les a conèixer als qui vénen darrera. No fos cosa que tan valuós patrimoni espiritual i material que conté el vertader esser de la nostra nissaga, anàs en orri. Un poble que perd les seves arrels, la seva identitat, desapareix, com sempre hem sentit dir.

Fidel, doncs, a aquesta idea, vos convit a rememorar la vida petrera dels acabatalls dels anys vint i començos dels trenta, que, més o manco, són els temps d'infantesa o de la joventut dels padrins d'avui en dia, molts amb néts ja majorets.

D'aquell ambient laboral, social, religiós i costumista, que no m'atreveria a qualificar de millor o pitjor que el d'ara, sinó totalment distint, però, al cap i a la fi, precursor i engendrador de l'actual, em podria treure a llum un rosari llarg de vivències que mostren la vertadera essència de la nostra casta durant segles. Ara bè, com que en aquesta xerrada no hi caben tantes desenes, perquè allargaria

massa la processó, me cenyré a retreure'n només algunes que ens puguin ser plaens per revivre-les en el record dels qui, pel favor de Déu, encara podem dar-ne testimoni personal, i, al mateix temps, siguin, per ventura, atractives per als qui en són orfes.

Era l'època en què la gran majoria de la nostra gent no coneixia altra manera de guanyar-se els queviures que amb el conreu de la terra i tenint molt d'esment de no deixar voreres ni lleubades. Es menjava el pa amb el companatge de l'austeritat. Davant l'estretor econòmica, ha havia qui s'arrisca-va a sofrir l'angoixa de deixar el poble per encalçar una llesca de pa més grossa per les Amèriques.

El treball honrat fet de sol a sol, amb delit, amb seny i il·lusió de deixar als fills una terra amillorada, on fos possible una vida més digna i amb manco afanys, era la quimera dels conradors petrers d'aquells temps en què, encara, cantava alegre l'aigua transparent que corria pels albellons.

La Feneria, com ens diu el vell cançoner, era una virtut necessària dins la vida del poble mallorquí:

Ara que som tornat gran,
mon pare em comprà una eina,
i em digué: Fill meu fe feina
com jo i molts d'altres en fan...

Si tu aprofites es sol,
així com ho faig jo ara,
no et faltarà blat ni paia
ni un pa damunt es raol.

Les feines del camp eren abans molt més que feines; es complien com si fossin rigorosos ritus, amb ceremonial minucios, quasi religiós, tramès de generació a generació per una consuetud que es complia sense canviar ni una titlla. Anaven acompanyades d'un llenguatge ple de mots encantadors i galans que, si encara no han mort del tot, prop s'hi fa, i és una vertadera llàstima. Tenc per mi la profunda convicció que llavors es treballava amb més goig i gaubança que no pas avui, malgrat que el treball, per aquelles saons, fos infinitament més penós i sobrat.

Per veure-ho donem una ullada per damunt-damunt a algunes estampes del calendari pagès d'antany, ja esborrades o destenyides dels seus colors originals per la moderna mecanització -he de dir que no hi tenc res en contra i que benviguda sia, com tot lo nou positiu-, il·lustrades amb una petita mostra del bell cançoner que les emmarcava, fent-les més garrides amb el relleu del bon conhort.

Podem començar veient, quan, per Sant Miquel, el sol canvia la claretat per dolça tebior, la tasca no gaire fina de nodrir la terra per tornar-li la fecunditat xuclada, traginant i escampant els fems animals i vegetals que, ara mateix, costa tants de doblers esvair-los i duent tants de maldecaps als qui

comanden; i, abans es guardaven com un tresor dins els femers casolars. Com també amb l'escampadissa dels cremadissos dels formiguers que, a la darrerria de l'estiu, es fabricaven amb tanta de suor i fa molts d'anys els sementers ja no fumen. Aquestes cançons en parlen amb eloqüència:

Si no fos tan necessari
es fems per adobar es camp,
de feina tan ordinari
fugiria com un llamp.

Vaig anar a fer formiguers,
no me torneu convidar!
es fum casi'm va aufegar
per gonyar quatre dobbés.

Després, a tardor, era qüestió de no badar, perquè, com diu el savi refranyer, "Qui no llaura en dur i moll, tot l'any va amb el sac al coll". Arri a "Na Pastora" i cap a llaurar s'ha dit. Tot un jornal mascle, caminant hores i més hores de dalt a baix i de baix a dalt del sementer, amb la mà al mantí de l'arada amb pala o l'arada amb rodes orejant la terra i mesclant-li la femada escampada. Les dones aidaven a cavar lleubades i voreres, i esclafant terrossos. Malgrat la Feixuga jornada, tampoc no hi faltava el bon humor:

Sa vida d'un llaurador
no hauria d'acabar mai,
si a cada cap de tornai
hi pogués trobar s'amor.

Ara he afinada s'amor,
vet-la, allà qui esterrossa,
amb una aixada més grossa
que es puig de Sant Salvador.

Una vegada preparat el jaç per podrir la llavor abans de néixer, arribava l'hora de tornar a la terra els millors grans collits a la darrera anyada perquè tornàs multiplicar-los al cent per un. Escampaven la llavor a eixams, darrera-darrera, o a solc, que eren les maneres de fer la sembrada, mentres aixecaven la pregària al Cel, seguint el consell de l'adagi "El sembrar i el casar, a Déu l'han de comenar".

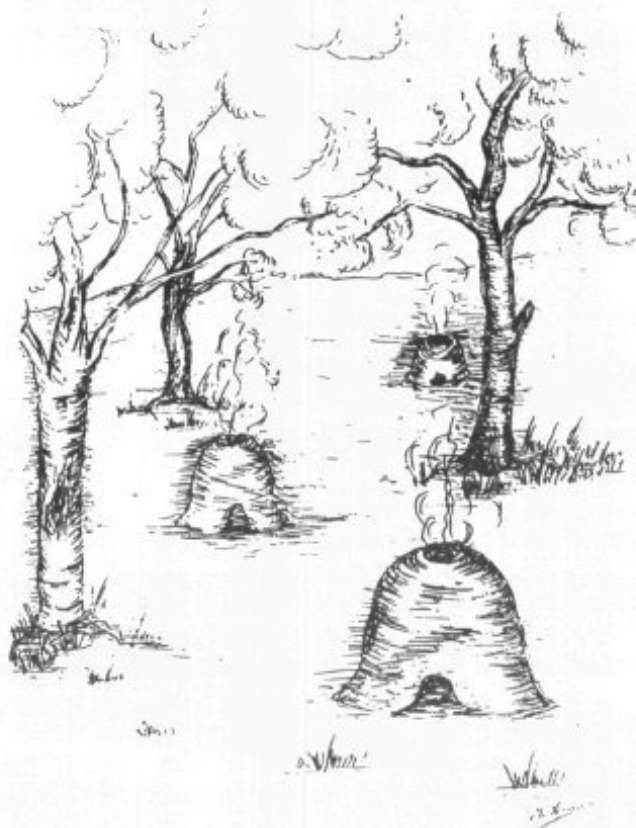
Amb el néixer i el créixer de la bona llavor, sempre han trencat la terra i han crescut les males herbes. A dissemblança d'avui, antany tenien prou esment a cuidar d'arranca-les. ¿Qui dels qui encara hp vèrem no recordam amb delit aquelles fileres de pageses, amb devantal i managots de canyom posats, xapeta amb mà i cap baix cul alt tot lo sant dia per dins les blateres, aixercolant l'herbei maligne?. Com podeu suposar, tampoc no hi mancaven contarelles ni canturies per animar el tall:

Quan de xerrar estan cansades,
arriba l'hora del cant;
Dixosa m'ha feta Déu,
Venturosa som estada,
que he segat una escarada
veïnat de s'estimat meu.

Si del germà massa xerren
cal a totes perdonar,
perquè no cerquen ofrendre,
sinó sols alleugerar
unes feines ben feixugues
i les hores anar passant.

"Per maig a segar vaig", resa el refranyer. Caminant els dies entre fredors, gelades, pluges i vents, i qualche dia de sol blanc d'hivern, arribaven les messes.

Eren els temps més forts de l'any pagès, de treballs esgotadors. Primerament manejant la falç i la falzella:

En acabar de segar,
de sa fauç faré gangaies.
He perdudes ses riales
i ben prest perdré es cantar.

Seguia l'altre bona suada per fer les garbes i garbejar:

Jo i sa meva doneta,
tots solets mos hi pegam.

i en venir es vespre lligam
set garbes i una restreta.

Devers les deu ès bona hora
per un que no ha dormit.
Es garbejar en sa nit
m'agrada, clavell florit,
perquè és blan i no s'esflora.

Però damunt l'era culminava la gran feinerada. Era un constant passar pena d'esperit per si faria o no un bon sol que torràs bé la batuda, aidant el carretó de cantells de pedra viva que voltava la bistia per rompre la palla i l'espiga; com, igualment, dubtant si augmentaria el buf del vent que era necessari fos falaguer per triar la palla del gra i fer neta de pols i balais la "serra", amb les forques i les pales.

Damunt l'era hi havia els moments més trascendents, quan se sospesaven els resultats de la llarga temporada feinerana tan penosa i cansada. Amb barcelles i quarteres es mesurava l'alegria o el desconhort de tot un any per endavant de la pàgsia, segons la bona o mala cara de la collita.

Per quan era dolenta deia el cantoral:

No batem ordi, ni blat,
mestai, civada, ni xeixa:
batem sa paia mateixa
que batérem l'any passat.

i per contra:

Damunt es Puig de Bonany
vaig sentir cantar una cega,
no hi ha cosa més alegre

que coir blat per tot l'any.

Era curolla acabar de batre abans de la festa de Santa Praxedis i solien aconseguir-ho, tret dels quatre pagesos més grossos. Era la fila desitjada per canviar la suor del quefer penós de les messes per la frescor de l'alegria festiva i bullosa.

Ara bé, la reposada era ben curteta. La feina foravilera no tenia atural. Al ressò encara del darrer coet, tornem-hi Tonina... Continuava el calendari pagès amb les altres messes de les figueroleres, fins passat un poc Sant Miquel, on acabaven per tornar a començar de bell nou:

Sant Jaume se'n du ses flors,
Sant Miquel ses agostenques,
Sant Andreu, ses martinques,
i a Nadal menjam arròs.

Acabam de veure un petit i senzill sumari de la feinerada foravilera d'aquells anys, que ens ha recordat o mostrat una mica la carregosa, i, al mateix temps, divertida, que era la vida camperola.

Si ho trobau, podríem ara, fer una volteta per les cases, carrers i places de la vila, gaudint un poquet per fer memòria o conèixer algunes de les coses, fets, costums i persones que, llavors, daven fesomia a la vida pobletana.

Diuen que quan arribam a l'edat madura, tenim la tendència a idealitzar el passat i pot ser que així sia. Ara bé, si va a dir ver, no em sembla caure en cap utopia afirmant que les formes de convivència d'abans estaven més amarades d'honradesa i de calor humana o fraternal. Al voltant de la foganya hi havia fort lligam familiar. En tancar la casa deixaven la clau al pany. Les paraules que daven els homes quedaven protocolitzades com escritures de notari. La rosada del matí juvenil no estava contaminada per l'avorriment, sinó que els aires il·lusionats le feien tendra i ansiosa. Es respirava per tot arreu la pau i el bé de la fe religiosa heretada i ben arrelada.

Els dies feines, després del truí dels carros que en llargues taringues sortien de bon matí de cap a foravila i no tornaven fins post el sol, la vila era una bassa d'oli per la seva quietut i sossec, només trencat per qualche cop damunt l'encrulla de les ferreries d'en Parric o d'En Pep Fetdara, i, també dels martells ficant tatxetes de les fusteries de Ca'n "Maño", de Ca'n "Mec" o de mestre en Toni Mercader, així com el remoreig de les xerradisses de grupets de cosidores a Ca ses Sastresses Torrès, Ca na Gil o Ca na Xisques. Pel barri del Convent, se sentia, adelsara, el so d'una clotellada benèvola del mestre Vanrell que, amb excés de zel ensenyava lletra i comptes als seus alumnes, tan si volien com si no.

A les hores de costum sonava el xiulet del tren que servia de rellotge als qui no en tenien.

Els del meu temps, ¿no vos ne recordau d'aquella estampa graciosa d'un home, més bé baixet, uniformat amb un "cubre polvo", un "saco" ple d'eines amb una mà i amb l'altre un galato i una campaneta que sonava pels carrers cencant clients? L'anomenaven "es caixalesr", i, en un tres i no res, arrabassava caixals, dents i calls a domicili.

Per molts d'indrets, dematí i capvespre, es veia la silueta consoladora dels metges Bauçà, Oliver i Riera, que eren com a de casa, anant a visitar els seus malats enllitats, encara que només suassin un gripet de temporada. També compareixia sovint per enmig del poble, en Pep de Ca ses Bosqueres, més conegut per en "Pep d'es llums". Corria sempre ben depressa amb els seus característics modals simpàtics i amatents per anar a arreglar qualche averia elèctrica i mal per mal arribava d'hora.

Els al-lots anaven a l'escola, més o menys submissos per por del "corretgi" del mestre Noguerol o al punter del mestre Francesc Ramis. Jugaven pel "sagrat" de la Parròquia o per la placeta del Convent fins que tocaven la campana pel rosari. També caçàvem "baiots", pel fang de l'abeurador de la plaça. En primavera cercàvem nius pels ametlers, i, a l'estiu anàvem a pegar "capfiscos", pel preu de dues dècimes, dins el safareig de s'hort d'enfora, a l'ombra de l'emblemàtic lladoner patriarcal, per desgràcia ja desaparegut.

En acabar l'escola primària, molts poquets passaven a estudis superiors. La gran majoria quedaven junyits a la tradicional vida camperola. Els jovençans solien passar les estones d'oci amb convivència amical i recreativa al soplug del centre social de l'Acció Catòlica, organitzat pel gran benefactor de la joventut, l'estimat vicari Pou, recentment finat, a la casa del carrer de la Creu, que fou propietat i vivenda del senyorial i bon capellà Bartomeu Rullan, de grata memòria. Les al-lotes feien lo mateix a Ca ses Monges. Tant a una part com a l'altra no hi mancaven elements culturals i d'entreteniment per satisfer amb bona part els anhels juvenils que eren més conformistes que no pas avui en dia. Fins i tot es pot dir que d'aquests centres, on no es deixava de fomentar la cultura artística, sortiren a escena representacions teatrals de bona qualitat amb actors i actrius de talla. Record en Pep Cuca, com a primera figura de "El Sacristán de la Aldea", i n'Antònia Ribot en el primer paper de "Fabiola", que tingueren un gran èxit popular.

Els voltants de l'estació del tren i els carrers d'es Sol i de l'Hospital, els horabaixes dominicals, eren com les discoteques d'ara, per on, rodant la sínia, el jovent encaçava o ja passejava els amors novells. La gent de mitja edat, els diumenges empatava la xerrada, els matins, a l'ull de sol, per la plaça; després de dinar, prenent un "cafetet" a Ca'n Roquet, a Ca'n Sansó o a Ca's Villar, i, d'horabaixa, si no plovia, sollem donar una volteta per foravila a

veure com creixien o maduraven els sembrats. L'esperit d'estalvi estava molt arrelat dins els nostros pagesos; només tiraven els cèntims a la bacina de les beneïdes de Sant Antoni.

La pràctica de la fe catòlica era norma de les cases. Per entrar, tocaven la baula demanant: Qui hi ha a la casa i contestaven "Déu i noltros". Els matins s'escometien dient "Bon dia" i la resposta esra "Bon dia que Déu mos do". Pels carrers la gent posava els genolls a terra quan duïen el combregar als malats.

Les famílies rebien amb alegria pasqual el "Sal-pàs" per beneir els crespells, robïols i panades. Es respectaven de veres els diumenges i festes de guardar, complint escrupolosament els preceptes de l'Església. No hi havia "Quaranta Hores" ni "Novenes" que la Parròquia no s'omplís de "gom en gom". Els dissabtes dels set diumenges de Sant Josep, el carismàtic capellà Peña tenia tasca ben sobrada per confesar, abans i després de sopar, a quarterades de joventia, com comentava ell ben satisfet.

Per enllestir aquest enfilai de vivències d'enrera, me pareix obligat posar-hi una patena grossa amb la recordança de l'estima devota i agraïda d'air i d'avui a les dues imatges més integradores de la nostra comunitat com a poble: La Mare de Déu de Bonany i el Beat Juníper Serra.

De cap al Santuari de Bonany hi havia sempre un camí obert a l'esperança. D'al-lotells apreníem ja a assajar el peu petit dins la petjada petrificada del "Peu del Bon Jesús" que hi havia al començament del camí -també esborrada, lamentablement- per

on sovint passàvem per pujar a la muntanyola a participar en la pregària mariana de la família o de l'escola. Dins la quietut del Santuari, on, entre el parpellar dels ciris de promesa hi sura el saluet de les salves dels padrins i per les parets pengen els regalims llagrimosos de les galtes cuites pel sol i les gelades dels nostros avantpassats, al peu de la Mare de tots, eixemplaven el cor, de consol en l'angoixa i d'agraïment pel favor rebut.

Tots els camins de la història, totes les promeses de rogativa al llarg dels segles, totes les mirades dels petrers vius i morts, han cabut sempre dins els ulls de misericòrdia de la mare de Déu de Bonany.

A la Sala Capitular de la sagristia del Convent de Sant Bernardí, convertida en escola primària, grups d'alumnes, de la mà del benvolgut mestre Miquel Ramis, entre les lletres i les ciències, aprenguerem a estimar i venerar al nostre germà major Fra Juníper, quan encara, a la vila i fora d'ella, apenes se'l coneixia. Per iniciativa del pretigiós historiador, petrer, prevere Francesc Torrens, hi havia, enmig de la plaça, l'estàtua mateixa que ara hi veïem, instal·lada el 1.913; i, en la casa de la seva naixença, una làpida de ressenya; però encara poca gent sabia la magnitud de la seva feinada d'escarader en el conreu dels amplex i llargs sementers de l'Obra de Déu a les Amèriques, on hi escampà la llacor de la fe xuclada de la terra bona del nostre pla.

Fora de tot dubte, s'ha de dir que llavors ja se desitjava amb vehemència, la joia que, recentment, nosaltres hem tingut, de veure'l pujat a l'altar de la beatificació. Lo que, tal vegada, no s'havia ni smmiat mai, era que la nostra senzilla i honrada vila pagesa arribàs a ser internacionalment tan coneguda i estimada com el bressol del gran Apòstol i Civilitzador. Alt honor que omple de gaubança el cor de tots els petrers.

La festa major és igualment la data més propícia per tenir present que la personalitat del nostre poble no la configuren només les figures senyeres de la nostra nissaga, que moltes de vegades hem sentit anomenar. Son realment part molt important

d'aquesta història. Però, la part més grossa la tenim dins l'entranya del poble innominat, en la taringa dels nostres paisans que al llarg de les centúries, amb la mescla de les llàgrimes d'unes mateixes alegries i d'unes mateixes penes, treballaren la nostra terra, basdtiren les nostres cases i es partiren les llesques del mateix pa; i, en el lloc del repòs definitiu, ni sols hi ha un mot petrificat que recordi el seu nom. La festa de Santa Prxedis, com a festa major de la família petrera, és la millor ocasió per rendir-los la nostra emotiva gratitut, i, com que entre ells hi veig els meus pares, permeteu-me que en aquest solemne moment tenguí per a ells singular memòria amb infinit agraïment.

Vaig a acabar. Tenc por d'haver sortit de botador, abusant de la vostra amable atenció.

Com a compendi d'aquesta xerradeta, voldria cridar-vos cordialment a encendre la flama col·lectiva de l'entusiasme i de l'amor perquè la Festa de Santa Praxedis d'enguany sien dies ben alegres, vitencs i, també de bones recordances. Les dones que estrenin vestits moderns garrits, ornats amb randes fetes de sa padrina; els homes que es posin la mudada nova amb corbata de roba antiga, de colors d'avui i planxada d'ara; la joventut que danci

i passegi tendres amors pels carrers i places emmurtats d'esperances. Duguem tots les butxaques adesades d'enemistats i rancors, i ben plenes de pau i amistat fraternal.

Quan al fil de mitja nit rebenti la traca final, romanguí colgat dins noltros el foc vermell de la il·lusió per la festa de l'any que ve.

Molts d'anys a tothom i que aquest no compti.

Antoni Soler i Font

DESCANSE EN PAZ PAULA TORRES

Educar, es algo distinto que enseñar. El concepto educar contempla a la totalidad de la persona y no sólo a la inteligencia como el enseñar. Para ser educador, se necesita, más que en otro oficio o profesión, tener vocación. Es decir: amar entrañablemente a los niños, sentir gozo de vivir entre ellos, jugar con ellos, no cansarse de la impertinencias propias de su edad, ni se sientan desalentados por las ingratitudes recibidas. Su trabajo es sembrar para el mañana.

Estas eran las cualidades o rasgos personales de Paula Torres, la maestra de aquellos niños de Petra en la década de los cuarenta, hoy madres y muchas de ellas abuelas. La recordamos como la maestra de clara inteligencia, viva imaginación y de tenaz voluntad, gran conocedora de las materias docentes y mujer ordenada. Entregada por entero a la obra educadora de sus alumnos, prudente y paciente, enérgica, dulce y justa, todo un modelo de moralidad que influyó en sus alumnas con el ejemplo de cada día.

Consciente de la responsabilidad de los padres en la educación de sus hijos, y del poder que los padres ejercen sobre los hijos, y también por su gran profesionalidad, mantenía contacto con ellos interesándose por los problemas de sus hijos.

Paula Torres, que en su paso por Petra, hace cincuenta años, dejó grabados en la vida de sus alumnas tantos buenos recuerdos, recibe ahora muestras sinceras de agradecimiento.

Querida y recordada Dña. Paula Torres, recordando tus enseñanzas, hoy rezamos así: Padre Nuestro que estás en el Cielos, por el amor que Paula Torres hizo sentir a sus alumnas hacia tu Hijo-Dios aquí en la tierra, esperamos y deseamos para ella un lugar en tu Reino.

M. Llinás

"... de nuevo en Bonany."
(Por el camino con mis pensamientos)

*Esta vez no vas con ellas;
ellas, esperando allí están.
¿Qué me pase Dios mío?
Pare corazón; pero no estallo.*

*Las gotas de agua parecen
con su alegre tic tac,
las risas y cantos de antaño
de las niñas en su andar.*

*Ya en Bonany estamos;
fientas, sonitas y sin hablar,
nos miramos y... tantas cosas
con esta mirada queremos expresar.*

*Los recuerdos se agolpan;
quisiera poder añadir
todo lo que sentí y no dicen,
nuestros labios, nuestros ojos al mirar.*

*Fue todo como un sueño;
fue pero, realidad.
Ella es prueba fehaciente
de vuestra generosidad.*

*Seguid queridas en la vida
nuestro sueño caminar;
aunque a distancia este día,
para siempre nos mirará.*

Paula Torres.

Palma - 24 Octubre 1976.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Por Concepció Bauçà

Casaments

Naixements

Cristina Llompart Mariano nascuda el dia 27-III-93. Filla de Gregori i Margalida.

José M^a. Sastre Madero nascut el dia 4-IV-93. Fill de José M^a. i M^a. del Carmen.

Pau Tomás Riutort Gelabert nascut el dia 2-VI-93. Fill de Tomás i Maria.

Joana Neus Oliver Bini-melis nascuda el dia 11-VI-93. Filla de Nadal i Antònia.

Rafael Joan Alzamora i Ferriol nascut el dia 11-VI-93. Fill de Toni i Margalida.

Gabriel Riutort i Sansó amb M^a. Mestre i Mercant. Dia 1-V-93 a Bonany.

Jordi Vandrell i Torrens amb M^a. Ferrer i Mascarró. Dia 22-V-93 a Bonany.

Toni Bauçà i Bauçà amb Margalida Estelrich i Florit. Dia 19-VI-93 a Bonany.

Els nostres difunts

Antònia Riutort i Riutort
de 98 anys. Dia 8-V-93.*

*Hermano Teatino, Francisco Clapes i Agulló de
64 anys. Dia 16-V-93.
Santuário del Castañar,
Béjar, Salamanca.*

*Victòria Bonín i Riera de
83 anys. Dia 25-V-93.*

*Esperanza Lliteras i
Canet de 86 anys. Dia
10-V-93.*

*Miquel Riera i Bauçà de
95 anys. Dia 20-V-93.*

*Catalina Oliver i Febrer
de 88 anys. Dia 18-VI-
93.*

*Jaume Font i Bordoy de
79 anys. Dia 17-VI-93.*

*Paula Forteza i Aguiló
de 83 anys. Dia 29-VI-
93.*

TU, VEN Y SÍGUEME

EL 11 DE AGOSTO COMIENZA LA CELEBRACION DEL VIII CENTENARIO DEL NACIMIENTO DE SANTA CLARA DE ASIS

Era de noche cuando huyó, tenía 17 años. Dejaba atrás los blasones de la casa paterna noble y rica. Dejaba atrás un burgo altivo que ocultaba, en sus rincones, los rencores y violencias engendradas por la codicia y el odio de clases. Y, los cristianos que se habían adaptado la religión a su mentalidad, se escandalizaron de la más honesta y bella doncella de Asís. Los que se burlaban de todo dijeron que estaba loca. Francisco de Asís, el hermano de todos, se estremeció de gozo.

VIVIR EL EVANGELIO

Clara Favarone quería seguir a Jesucristo con tanta verdad y fidelidad como puede soñar un corazón de mujer. El Hermano Francisco apareció en el horizonte de su vida como una estrella, Clara le vio y dijo: "El Hijo de Dios se ha hecho para nosotros Camino, y nuestro Padre Francisco, verdadero amante e imitador suyo, nos lo ha mostrado" (Testamento).

La Hermana Clara de Asís, fue la primera mujer que vivió la aventura franciscana. Estrenó una forma de vida nueva en la Iglesia. "La Forma de Vida de la orden de las Hermanas pobres, instituida por el bienaventurado Francisco, es esta: Vivir el Evangelio de nuestro Señor Jesucristo viviendo en obediencia, sin propio y en castidad". No eran monjas, ni canonesas, ni beatas. Eran las Hermanas Menores.

A las puertas del s. XXI la Forma de Vida de santa Clara no se ha agotado, lleva escondida en el alma de su Regla, breve y creativa, la capacidad de estallar en una nueva primavera. Es un reto para la mujer de hoy como lo ha sido a través de ocho siglos.

QUERIA SER VIRGEN

Clara Favarone quería seguir en virginidad a Jesucristo pobre y crucificado. "Abrazate a Cristo pobre como virgen pobre" decía.

Observamos que entre muchos cristianos la virginidad se ha devaluado. Es como si sus oídos se hubieran entorpecido y no percibieran el rumor de la brisa cuando trae ¡La voz del amado! Han olvidado la suavidad del más puro apasionamiento por Jesucristo. Han olvidado que la Virginidad

ledad sonora, toque que enamora, búsqueda de la dulzura escondida en la luz de su mirada, en la dulzura de su Palabra, en el perfume de su Cruz y Resurrección.

"Fija tu mente en el espejo de la eternidad, fija tu alma en el esplendor de la gloria, fija tu corazón en la figura de la divina sustancia y, transórmate toda entera por la contemplación en imagen de su divinidad. Así experimentarás lo que experimentan los amigos al saborear la dulzura escondida que Dios ha reservado desde el principio para sus amadores" (III Carta de Clara a Inés de Bohemia, 3).

En las liturgias de la Iglesia primitiva se reservaba un lugar, próximo al presbiterio, para ¡las vírgenes! Cuantos cristianos han perdido la sensibilidad hacia la Virginidad cristiana, incluso en algunos de nuestros grupos, atraídos tan solo por las excelencias del matrimonio. Son dos vocaciones complementarias, las dos son necesarias, las dos deben admirarse y confirmarse mutuamente. El matrimonio es un sacramento, la Virginidad pertenece al orden de los carismas, de la santidad de la Iglesia. Si los cristianos se olvidan de estas cosas, luego, no deberían extrañar ni lamentar que, sus hijos, se vayan, fascinados, tras los ascetas de otras religiones.

¡La virginidad consagrada! ¡Quién pudiera cantar el cántico que merece su hermosura! Clara de Asís escribía así a la princesa Inés de Bohemia, hecha hermana menor:

"Dichosa tu, pues se te concede participar en estas Bodas, y adherirte con todas las fuerzas del corazón a Aquel cuya hermosura admiran sin cesar todos los bienaventurados del cielo. Aquel cuyo amor aficiona, cuya contemplación

San Francisco recibe la consagración de Santa Clara

cristiana es el testimonio vivo de la fe en el Reino.

La Virginidad, como el Martirio, son fuerza y decoro de la Iglesia. Integridad por el Reino de los Cielos. La vida entera --cuerpo y alma-- como un perfume derramado a los pies del Señor, es una proclamación de que ¡Dios existe! Se vive como amor indiviso, so-

nutre, cuya benignidad llena, cuya suavidad colma. Su recuerdo ilumina suavemente; a su perfume revivirán los muertos; su vista gloriosa hará felices a todos los ciudadanos de la Jerusalén celestial, porque El es esplendor de la eterna gloria, reflejo de la luz perpetua y espejo sin mancha. Tu, oh reina, esposa de Jesucristo, mira diariamente este espejo..." (IV Carta de Clara a Inés, 3).

figura de la hermana Clara, se levanta como una antorcha de luz manifestando la espiritualidad y la humanidad de una mujer virgen.

OCTAVO CENTENARIO

Muchas gentes nacieron hace ochocientos años, y el tiempo borra su memoria. Clara de Asís sigue irradiando su claridad sobre la Iglesia. Fue ante todo una cristiana!, así gustaba llamarla el Hermano Francisco. Fue la mujer franciscana! apasionada por Jesucristo pobre, fundadora de la orden contemplativa que, después de ocho siglos, sigue siendo la más numerosa en la Iglesia.

El Centenario se celebrará en todo el mundo, porque por todos los países de la tierra están esparcidas las hijas de Clara y la gran familia Franciscana. Los trabajos realizados con motivo del Centenario, despiertan las cuerdas de la fidelidad y quisieran dar al mundo un cántico nuevo.

Clara murió bendiciendo a las hermanas y hermanos que rodeaban su lecho. Y dijo que bendecía también, tanto cuanto podía y más de lo que podía, a las hermanas que a través de los siglos abrazasen su Forma de Vida. Que la Bendición de Clara repose sobre muchas isleñas de hoy, a fin de que, en las Islas, no falte jamás la presencia amable, pura y hermosa de la mujer franciscana.

Que la Iglesia de Mallorca se alegre y haga fiesta.

Que la Familia Franciscana se renueve como una primavera.

Sor M^a. Victoria
Triviño osc.

ID AL MUNDO ENTERO...

Orellana (Perú), 28 de Marzo de 1.992.

Fr. Juan José Sáez Peretó

Petra. Mallorca.

Muy estimado Peretó y fraternidad de Petra: Paz y Bien.

Con su debido retraso, eso sí, pero dentro de lo que por aquí se considera normal, voy recibiendo, tanto vuestra Revista Apóstol y Civilizador, que os felicito por vuestra labor misionera, dando a conocer a uno de nuestros grandes misioneros de todos los tiempos, al Beato Fray Junípero Serra, como tus cartas. Todo lo que significa estar en contacto vuestro, bien sea a través del conocimiento de vuestras actividades o por las noticias que me das en tus cartas, tiene para mí un gran valor y estima, pues nos acercan y me dicen que no estoy sólo, ni tan lejos de lo mío, aunque nos separen miles de kilómetros.

Acabo de recibir tu última carta, y en ella me dices que me mandas, al igual que a los otros compañeros, doscientas cincuenta mil pesetas. Una vez más agradezco a toda la Provincia vuestro recuerdo y la ayuda muy estimable del envío de este dinero. Tan pronto llegue tendrá su destino. Una parte lo emplearé para la construcción de una Capilla en una zona alejada de la Iglesia principal, es la zona de los más pobres, otra parte, la dedicaré a pagar los servicios de una mujer que, todos los días prepara comida adecuada para los enfermos de Tuberculosis, a quienes además, se les da tratamiento médico.

Ayer, visitando algunas casas me encontré con un caso que no me dejó dormir, una niña de unos 14 años, todo su cuerpo, era toda una llaga, no tenía en su cuerpecito nada limpio, nada sano. Las Hermanas me dicen que es una enfermedad crónica, alérgica y que necesita de un tratamiento prolongado. Así que he decidido tomar el caso por mi cuenta, para aliviar a esa niña, por eso, nuevamente gracias por vuestra ayuda.

En este nuestro ambiente, la selva peruana, aún sin grandes pretensiones por conseguir una buena higiene, sanidad, cultura, y tantas otras necesidades de primer orden, todas las ayudas recibidas son pocas. Pocas en verdad, si queremos llegar hasta allí, donde yo creo que no le debe faltar a ningún ser humano.

Tu me pides fotos de la Misión, del trabajo que realizamos con estas buenas gentes y de alguna que otra aventura misionera por esos inmensos ríos y tupida vegetación. Lo comprendo, se que a la gente le gusta ver lo que hace el misionero, cómo vive y como es el lugar de la misión. Pero, piensa, que tener que mandar los carretes desde la selva a la capital, Lima, para su revelado, sólo vale, si alguien viaja a la capital. Pero descuida, que en otra ocasión te daré gusto, mandaré algunas fotos.

Permíteme que sea yo ahora, quien te haga una pregunta y pida también tu colaboración para con estas gentes. Yo sé que en otros tiempos no te disgustaba la idea de venir a la selva peruana. ¿Por qué no te das una vueltecita por aquí, como han hecho otros hermanos de la Provincia?. Te encantaría, aunque sólo fuera por un par de meses, en plan de conocer este mundo, con toda su crudeza y también su magia. Nos echarías una mano, nos estamos haciendo mayores, por no decir viejos, Peretó. Tu presencia, o la de cualquier hermano de la Provincia, sería para nosotros como un balón de oxígeno que nos dejaría nuevos.

En fin, sería mucho decir, ¡te espero!. Ya ves que me conformo con poco, tan sólo unos meses. Mientras, sigo con el mismo ánimo de siempre entregado a estas gentes sencillas y muy agradecidas. Pues, como sabes, llevo 35 años esperando que venga alguien para ayudarme y reemplazarme, para cuando me fallen las fuerzas. Sólo Dios, en su Providencia, sabe lo que les espera a estos niños, mujeres y hombres.

Te espero. Un fuerte abrazo.

José R. Palací, ofm.

TU IDEAL, ¿SEGUIR A CRISTO?

Dirígete al Padre Superior de:

* ALICANTE(96)

ALCOY(03800) Convento de San Antonio, C/. Forn del Vidre,10. Tel.5543559.

BENISSA(03720) Convento de Franciscanos. Tel.5730171.

COCENTAINA(03820) Convento de Franciscanos. Tel.5500055.

PEGO(03780) Convento de Franciscanos. Tel.5570233.

* MALLORCA(971)

PETRA(07520) Convento de Franciscanos. Tel.561267.

* TERUEL(974)

TERUEL(44001) Convento de Franciscanos. Avda.Zaragoza,6. Tel.601612.

* VALENCIA(96)

VALENCIA(46003) Curia Provincial. Plza.S.Lorenzo,2. Tel.3919202.

VALENCIA(46003) Convento de S.Lorenzo. Franciscanos,4. Tel.3917803.

VALENCIA(46003) Casa de Formación. Plza.S.Lorenzo,2,2º. Tel.3912031

VALENCIA(46003) Colegio Mayor "La Concepción". Avda.Suecia,23. Tel.3600450

CARCAGENTE(46740) Franciscanos. Colegio S.Antonio. Tel.2430250.

CULLERA(46400) Franciscanos. Santuario de la Virgen. Tel.1720324.

CHELVA(46176) Convento de Franciscanos. Ermita. Tel.2100042.

GILET(46149) Franciscanos,Sto.Espíritu del Monte. Tel.2620011.

ONTENIENTE(46870) Franciscanos. Colegio "La Concepción". Tel.2380100.

* ZARAGOZA(976)

CASPE(50700) Convento de Franciscanos. Tel.630261.

ZARAGOZA(50014) Franciscanos. Camino del Vado,9. Tel.292379

Dirígete a la Madre Superiora de:

RELIGIOSAS FRANCISCANAS CONCEPCIONISTAS

* MALLORCA(971)

SINEU(07510) Concepcionistas Franciscanas. Palacio,17. Tel. 520059.

* MENORCA(971)

MAHON(07701) Concepcionistas Franciscanas. Plza.Constitución,20. Tel.362606.

* TERUEL(974)

CALAMOCHA(44200) Concepcionistas Franciscanas. Tel.730727.

* ZARAGOZA(976)

EPILA(50290) Concepcionistas Franciscanas. Tel.603134.

MIEDES(50330) Concepcionistas Franciscanas. Tel.892208.

El Señor, que nos ha concedido comenzar bien, nos multiplique... (Santa Clara)

VIII Centenario del nacimiento de Santa Clara de Asís (1193-1993)

La Santa defendió con energía y tesón la elección de su juventud: la pobreza y en la escuela de San Francisco.

Dirígete a la Superiora de:

RELIGIOSAS FRANCISCANAS CLARISAS

- ALICANTE(96)
COCENTAINA(03820) Monasterio Virgen del Milagro.
Tel.590322.
- HUESCA(974)
HUESCA(22005) Monasterio Sta.Clara.Sta.Clara 7.
Tel.213130.
- MALLORCA(971)
MALLORCA(07001)Nonasterio Sta.Clara.Fenollar,2.
Tel.710061.
- TERUEL(974)
TERUEL(44001)Monasterio Sta.Clara.Plza.Cristo Rey.
Tel.602734.
- BAGUENA(44320) Monasterio Sta. Clara.Tel.733014.
- VALENCIA(96)

VALENCIA(46005)Monasterio Sta.Clar.General Prim,3.Tel.3749522.

VALENCIA(46010)Monasterio Sta.Clara.Trinidad,13.Tel.3605255.

VALENCIA(46003)Monasterio Sta.Clara.Puridad,4.Tel.3913520.

CANALS(46650)Monasterio Sta.Clara.Tel.2240559.

GANDIA(46700)Monasterio Sta.Clara.Tel.2871093.

JATIVA(46800)Monasterio Sta.Clara.Tel.2276022.

OLIVA(46780)Monasterio Sta.Clara.Tel.2851456.

• ZARAGOZA(976)

ZARAGOZA(50001)Monasterio Sta.Clara.Arqui.Magdalena,1.Tel.222384.

ZARAGOZA(50009)Monasterio Sta.Clara.P.Isabel la Católica,10. Tel.453613.

TAUSTE(50660)Monasterio de S.Jorge.Sta.Clara,3.Tel.855020.

 "la Caixa"